

ROMÂNIA

Dunărea de Jos

255
iunie
2023

**Escape
Land**

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

PREȘEDINTE: Costel FOTEA

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS

MANAGER: Vali Viorel SANDU

REDAȚIA:

Redactor șef: Florina Zaharia

Redactori: Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Adrian Doru Nica, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.

Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:

https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

1 iunie 2023

Ziua Internațională a Copilului Petrecere în Parc Aventura

Joi, 1 iunie, între orele 10:00 și 13:00, copiii au fost invitați la o petrecere cu dulciuri, muzică, jocuri și multe baloane, organizată de către Consiliul Județean în Parcul de Aventura „Escapeland” din Pădurea Gârboavele.

Cei mici s-au jucat și au dansat alături de personaje din desene animate. Mai mult, au avut parte de multă înghețată și dulciuri, echipa Consiliului Județean pregătind 500 de cadouri pline cu bomboane și ciocolată.

De asemenea, aproximativ 60 de copii de la „Școala de dans Tăbuș” au participat la un flashmob cu dansuri populare românești, iar mai mulți copii care studiază arta fotografică la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” vor lua parte la un atelier interactiv în Pădurea Gârboavele.

ROMANIA
CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

EUROPE DIRECT
Galați

1 Iunie
10:00-13:00

**Ziua
Internațională
a Copilului**

Parcul De Aventura Escapeland
Pădurea GârBoavele

» Flashmob

» Atelier de
fotografie cu tema
„O fotografie pentru
generațiile viitoare”

» Activități
distractive și
surprize
pentru copii

escape Land

Vizite promotionale la Parcul de Aventura Escapeland

Ondulări ancestrale

Octavian Mihalcea

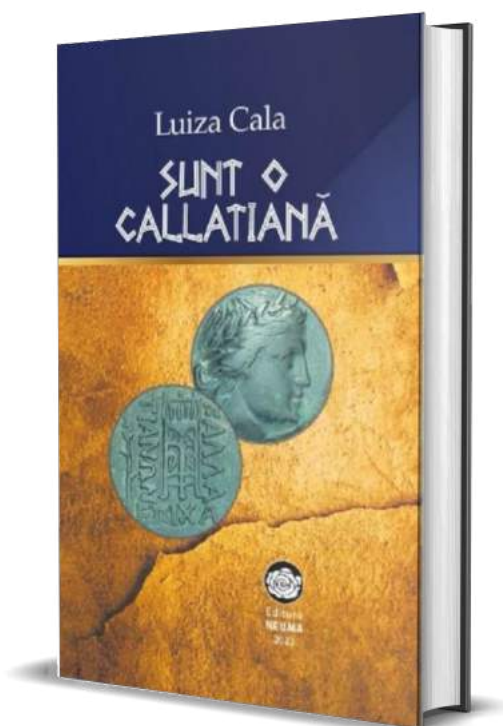
Odată cu volumul Luizei Cala, *Sunt o callatiană (Editura Neuma, 2023)*, avem acces la exteriorizări lirice provenind dintr-un trecut încărcat cu semnificații, valori semnificative pe care autoarea le dorește redimensionate. Configurația sărbătorească a neuitatului Callatis ne apropie de vibrații subtile, spiritualizări accentuate cu tentă salutară. Eternareîntoarcere înspre obârșii are pecetea paradigmei. Sunt revitalizate estetic ipostaze fondatoare. Elementul acvatic asigură speciale propensiuni ondulatorii, în preajma *Frumuseții* petrecându-se toate cele care au contat și vor conta vreodată.

Atât de individualizatele efluvii ideatice facilitează accesul spre filozofii încărcate de parfumuri totalizatoare: „L-am cunoscut/ Pe filozoful *Heraclid*/ În anul care începea/ Într-o duminică./ Se pregătea să plece în Egipt,/ Chemat de Ptolemeu./ Cunoștea toți filozofii,/ Obișnuia, pe înserat,/ În briza de pe mal,/ Să dăruiască/ Tainele filozofiei./ Avea de gând să îi descrie/ Pe filozofii lumii,/ Toți./ Mi-a scris din mirificul Egipt/ Că a început ultimul volum/ Cel de-al șaselea.// Oare pe el s-a menționat?” (*Heraclid din Callatis*). Cu dozebit talent artistic, Luiza Cala înfățișează teritorii fascinante al căror mister sporește aptitudinile creatoare ale interiorității. Este etalată o pleiadă de figuri istorice

cu aură flamboaiantă. Particularitățile hermetice propulsează statura enigmaticului, circumstanță proprie contopirii celestului cu teluricul: „Într-o viață eu băteam monede./ Îmi plăcea mult ocupația asta!// Băteam monede de argint,/ Cu *Hermes* pe o parte,/ Cu simbolurile noastre/ Pe avers: *tolba, arcul, Măciuca, spicele de grâu*./ Era frumos *Hermes*,/ Purta aripi la coif/ Și la încălțări./ Comerțul cetății înflorea.// Am bătut și monede/ Din bronz,/ Cu zeități pe avers,/ Cu numele cetății/ Pe revers./ *Dyonisos, Apollon, Athena, Demetra, Hermes*,/ Binecuvântau cetatea.// *Kalla-bogata, mândra/ Noastră cetate!*// Mai sunt zeități pe cer?” (*Monede de tot felul*). Luiza Cala resuscitează memorii ancestrale cu mereu ample potențialități creatoare. Interogații neîntrerupte par că așteaptă răspunsuri situate în zodia lirismului. Rememorăm plasticizări onirice, variate sintagme ce extind orizontul. La nivelul sinelui, iubirea e în relație directă cu o pregnantă accepțiune soteriologică. Tentația imaterialului conduce la situații nebănuite pe calea spre mult doritele ascensionări spirituale. Internalizarea evanescenței ia uneori forme dominatoare: „Iar am visat camera/ Aceea mare a mea/ Pe care nu o știam,/ Inundată/ De un aer albastru,/ Masa plină cu fructe,/ Tipsii multe/ Cu ierburi de leac.// Cum de o

uitasem?// Bunătăți nenumărate,/ Nebănuite
mistere,/ Bucurii generos dăruite,/ Toate
erau/ În interioarele secrete,/ Se arătau doar/
În divinele momente/ Ale iubirii de mine.//
Mi-am fost dăruită/ Spre a mă iubi,/ Crește,
prețui.// Ce porți în interioare?" (*Interioarele
secrete*). Nu de puține ori, o cromatică suavă
însoțește poeziile Luizei Cala, împreună cu
pași siguri înspre completitudine. Variate
nuanțe ale existenței își află oglindirea în
paginile volumului *Sunt o callatiană*. Poeta
este fascinată de mutabilele abisalități
edificând temporalitatea. Sunt îndeplinite
multe premise în vederea ridicării nivelului
de conștiință, acesta pornind dintr-o pasiune
ilimitată. Melosul baroc înobilează trăirile
poetice. Forța metaforelor are darul de a
contracara inevitabilele vitriolări mundane.

Haloul dorințelor însoțește alunecările
prin viață. Remarcăm veritabila adorație a
începutului toamnei, în septembrie, motiv
pentru activarea elementului magic căruia
îi aparține, indubitabil, *mareea*. Încet, se
deschid apele, se întrezăresc secrete cu
intensă patină *yin*. Inefabilul reveriei ia
valențe întru metamorfoză, sentimente
care amintesc alte și alte lumi. Lirismul
Luizei Cala, fixat de numeroase momente
privilegiate, poartă cu el tușe esoterice,
profunzimi fluide care atrag benevoленțe
astrale: „Te-am pătruns/ Spre a învăța/
Să spun:/ Ce frumoasă creatură!// Fiecare
cotlon/ Mă uimea prin / Frumusețea risipită/
Generos/ Peste lume.// Simfonia neauzită/ A
universului,/ Polifonii din Agartha,/ Ecouri
din Shambala,/ Ori vocea ta?/ O Lună, plus
un Soare,/ Nu egalau o privire / A ta.// Ce
miresme, ce culori,/ Ce trăiri,/ Câte minuni,
Cât Tu!// Vreau cât sau vreau Tu?" (*Cât tu*).

Pleoape de Holocaust

Simona Trifu

Copilul din fereastră

Eu voi căra nisip clipă de clipă,
pe buze-ți voi aduce fire candido,
pentru clipele de tristețe și așteptare,
când mă visai păpușa căreia i-ai dat viață,
pentru a-ți reflecta adolescență târzie,
în oglinda universului nostru rescris în
tranziție.
Nisip mișcător peste sânii mei demodați,
prea strâmți pentru democrație...

Căsuța de turtă dulce

În căsuța de turtă dulce,
pereții sunt moi și zâmbetele mustesc a
doliu.
Un iz de adio-mi întunecă flautul,
dar eu continui să cânt în surdină.
Cortina se trage după
și lacrimile-și fac loc printre șine de cale
ferată.
Ecartamentul e umed de pașii tăi
și-n jur nu e nimeni.
Marfarul e-n gara cea mică,
prea strâmtă pentru noi doi în decubitul
vieții.
Vine potopul și în rafale de pușcă te strig.

Himera de pe lista mea

Îmi sunt o iarnă fără de veșmânt,
iar îngerul tău trist îmi mistuie privirea.
În prispa existenței voi rămâne să cuvânt
eternitatea aspră, dorul, amăgirea...

Dă-mi mie literele nenăscute,
ca-n marmură divină să zidesc un zbor.
Doar aripile ne-au rămas tăcute,
în lutul greu, prin sânge călător.

M-aș naște-ntr-una în povești de taină,
în avataruri și identități șarmante.
Cameleonic țipăt într-a grotei haină,
vinovăție strecurată-n diamante.

În iesle sunt și fi-vom amândoi,
în deznădejdea ce-n nisip mai mișcă.
Să împărțim și ipostaza de strigoi,
să o ferim, s-o-ncremenim pe listă.

Când dramul de noroc va fi licoare
,nspre nouri calzi, ce zâmbete-mi topesc,
voi fi cu tine în candoare,
în rostul caierului iscălesc

o dramă ce mă ține țintuită-n plâns,
un ametist pe post de amuletă pasageră.
Astăzi până și sfinții stau la tuns,
și-ar vinde existența pe o himeră.

Nunta din Nadir

Creează-mi tu veșmânt din amăgire,
dă-mi iarna asta fără de cuvânt.
Și totul se va zbate-n retrăire,
un zâmbet disperat să-și ia avânt

acolo, în zenitul tău nedefinit,
căci pentru fiecare dintre noi e o
reprezentare
a ne-ncetatului concert rănit,
ce-a fost demult la mare căutare.

Și dacă totu-i tulburat în emisfere
și zici că-i și odaia pregătită,
nu-mi trebuie nici un destin, nici o părere,
sunt gata-n prag de nuntă pregătită.

E nunta despre care îmi șopteai în tindă,
când prin cuvintele himere te smereai
la îngerii ce capcane știu să-ntindă.
Dar tot acolo rămâneai,

în vechea și neprihănită veghe,
în metaforă clădită peste viu.
Nu sunt vapoare, mii de leghe
de deznădejde răscolită de pustiu.

Dă-mi iar și iar nisipul dintre gene,
dă-mi pâinea ta și-un colț de Răi,
o simfonie ce se pierde-alene,
un semiton dintr-o Eroică alai.

Acolo unde sunt ducesa ta,
și mierlele ne țin isonul,
acolo unde-ncremenește dinamita
și reîntoarcerea la viață este zvonul,
cum c-ar umbla prin șoapte valuri de
ardoare
și sub pământ Nadirul ne deplânge.
Un vuiet stins, copilărie și candoare,
tu mi-ai promis poem prelins în sânge.

Vuiet în foame

Aș vrea să-ți simt chipul
răsărit din ape și răsfrânt în culorii vii.
Simt umbrele care sălășluiesc
și mă înconjoară din tablourile vechi,
ce știu istorii.

Culoare ta preferată...

Aerul acela în care plânsul se transformă în
vuiet

și toată pădurea mijeste a tine.
Un violet aprins îmi arde trupul de poftă.
Tot caut asteroizii în mine zidiți.

Plouă cu picături violete
și stânca din tavan se prăvale în vis.

Erotic joc de noroc.

Pierdere și pierzare.

Ai datorii ce strigă a foame de sânge.

Anxietate prelinsă din stalactita inimii tale.

O inimă desfrânată,

bogată în violet translucid.

O expansivă pleiadă de zgomot.

Noi doi și un înger plecat.

„Mireasa pământului – Poezia”

Mihaela Meravei

Cel de-al patrulea volum de poezii al autorului Ștefan Dima-Zărnești, intitulat „*Toiagul de lumină*” vede lumina tiparului la Editura Liric Graph (2016), cu sprijinul Asociației Culturale „Renașterea Buzoiană” și susținerea directorului acesteia Ovidiu Cameliu Petrescu. Poeziile stau sub semnul metaforei și sunt construite, în marea lor parte, din versuri albe. Cartea vine după alte trei titluri semnate de poet, „Școala de îngeri” (2005), „*Cerul căzut pe gânduri*” (2008) și „*Dansând cu fulgerul*” (2009).

Volumul conține peste șaptezeci de poezii însoțite de ilustrații grafice semnate Valeriu Șuşnea, coperta fiind conceptul publicistului Viorel Frâncu. Volumul este însoțit de cuvântul criticului Titi Damian și de cel al scriitoarei Liliana Liciu, ambii scoțând în evidență atât exprimarea metaforică, cât și existența în lirica autorului a unor asocieri oximoronice, a unor contradicții semantice, cum ar fi: *netimp*, *neanotimp*, *nenumere*, care amintesc de Nichita Stănescu și *necuvintele*

sale. Bazate pe sentimente solare și îndemnuri pozitive, poeziile din volumul „*Toiagul de lumină*” sunt o cale terapeutică prin care autorul încercă să-și vindece traumele interioare marcate de o copilărie nefericită, petrecută în orfelinate, sub abuzul fizic și sufletesc al unor pedagogi lipsiți de inimă și discernământ moral.

Întâmplări nefericite pe care le trăiește poetul „la școala de plâns”, fac așa încât, prin „profesoara vieții Realitatea/ [să învețe] imnul durerii”, astfel „în zori

pedagogul ne scula în bătai/ Cu pumnii ne arăta realitatea că puteam și în ziua mare/ Să vedem și altfel de stele.” (*Altfel de stele*) Aceste atrocități îl determină pe copil să se interiorizeze, „M-ascund în mine/ Când oglinda mă rănește/ Și câinele latră a om” (*eu sunt voi*), iar pe maturul devenit poet să iasă din realitate prin evadarea în lumea cuvântului și a poeziei, „Mireasa Pământului – Poezia/ Ascundea sub coaja timpului/ Toată lumina gândului.” (*Mireasa pământului*)

Există în lirica lui Ștefan Dima-Zărnești un univers metaforic autentic prin care acesta răstălmăcește realitatea, amestecă ca un mag al cuvântului, lacrimi, durere, suferință, deznădejde până când prin puterea cuvântului ele devin lumină. „Uneori cuvântul poate fi vânzător/ dar și vindecător de suflete”, când „în cuibul cuvintelor/ țeș cărarea luminii”, „am trimis vântul/ cu o sărutare să-ți lase perdeaua gravidă”, „pe câmpuri cerești/ născând trup de gând/ de-atâta mirare”, „ca orbul ce-și iubește beznă/ puțin flămând, dar sătul de oftat”, „mâinile tale două ancore de flori/ îmi rătăceau ața vieții”, „trăgând zilei fermoarul/ între cer și pământ”. „În căderea copacilor tăiați/ am auzit ecoul pădurii/ cum plânge”, „martor [mi-a fost] gândul/ fățarnic vagabond/ ce mistuie lumea”, „catedrală de nisip trupul/ la poarta clepsidrei”, „trecutul sare gardul prezentului/ în grădina viitorului/ ca o frumoasă mireasă/ adevărul/ trece privind la mine/ ca un fluier, fluierat de vânt.” (*Trei*

forme) Poetul cheamă timpul, cu toate formele sale: trecut prezent și viitor, la nunta sufletului său cu *Mireasa pământului* – *Poezia* de care vorbeam anterior. Și cum orice comuniune nu are trăinicie fără binecuvântare divină, Dumnezeu, prin „toiagul său de lumină”, va fi sprijinul edificiului interior al autorului și sentimentelor acestuia, dar și al celui metaforic. Una dintre cele mai frumoase poezii ale volumului, revelatoare a conexiunii poetului cu divinitatea, este „*Întrebare*”: „Oare cât timp a cheltuit/ Dumnezeu/ Pentru a îmbrăca omenirea/ În atâta lumină?”. Nenumăratele trimiteri biblice, dar și invocarea îngerilor, sfinților și existența motivelor astrale, lună, stele, soare, cer, pământ, în multe dintre versurile volumului, relevă ubicuitatea divinului în viața și creația autorului. Poetul Ștefan Dima-Zărnești își sprijină întreaga viață, dar și poezia pe harul divin.

Portretul liric al autorului volumului „*Toiagul de lumină*” se conturează cu atât mai evocator prin recunoștința pe care o aduce confrăților scriitori eternizați sau prezenți printre noi, iată doar câteva nume: Eminescu, Gheorghe Ene, Nicolae Tudor, Marin Ifrim, Titi Damian, Dumitru Istrate Rușețeanu, unchiul poetului, de care acesta este legat din copilărie: „Dumitre, Dumitre ecouri auzeam/ Ți-a picat sămânța/ De spațiu pe timp/ trupuri de cuvinte înfloreau/ În grădina așteptării/ Învelită-n curcubeu/ Copilul ploilor alergă prin/ Deșertul vieții/ Cu

fulgerarea lor aprinde minunile/ Închizându-le într-o icoană/ Așteaptă nașterea luminii rotunde.”, dar și prin poeziile dedicate soției și nepotului său, Rareș.

În demersul liric din finalul volumului, poetul Ștefan Dima-Zărnești își întregeste parcurs literar pe care l-a avut, făcând o conexiune între volumele de poezii anterioare și „*Toiagul de lumină*”, rotunjind astfel poetica sa metaforic simbolistică și oferind cititorului cheia operei sale: „Cineva cu linia orizontului/ Îmi curăță urma pașilor ruginiți/ de umbra clepsidrei./ Rânduri – rânduri/ la școala de îngeri/ A căzut cerul pe gânduri./ În timp ce dansam cu fulgerul/ Toiagul luminii/ Mă învață să descifrez/ tainele lumii.”

Volumul „*Toiagul de lumină*” este o carte „cu conținut” așa cum spunea Marin Ifrim, o carte care nu a fost scrisă se epateze, ci din adâncul sufletului, cu emoție și trăire autentică. Poezia lui Ștefan Dima-Zărnești este eliberatoare, bazată pe stări și experiențe personale, metaforizată în cel mai frumos sens, cu rol purificator, înălțător, având la bază un mesaj de iubire autentică adresat oamenilor și confrăților într-un cuvânt și creație.

I. L. Caragiale, contemporan cu M. Eminescu, face poetului următorul profil psihic: „Eminescu avea un temperament instabil, vesel și trist, comunitativ și ursuz, mulțumindu-se cu nimic și nemulțumit de toate”. G. Panu, în „Amintiri de la <<Junimea>> din Iași”, în privința temperamentului lui M. Eminescu aduce date în plus: „Eminescu avea și momente bune, când era vesel și glumeț, deși întotdeauna cu o umbră de melancolie”. În legătură cu boala lui M. Eminescu, s-au făcut mai multe propuneri (paralizie generală progresivă, intoxicație). În realitate M. Eminescu suferea de psihoză, maniaco-depresivă, boală întâlnită și la alți frați ai săi, care au mai murit pe tineri (Gh. Brânzei, Psihiatrie, E.D.P., 1981). Mari scriitori care au suferit de psihoză maniaco-depresivă: Byron, Musset, Goethe, Hemingway, Călinescu ș.a.

Creația poetică a lui M. Eminescu se întinde pe durata a 20 de ani (1866 - 1886), însă capodoperele lirice au fost publicate într-un singur an - 1883, anul declanșării bolii. Oare, nu acest ultim stres intens și prelungit a fost factorul care a declanșat boala familială latentă?

Dr. Domnișoru Leonard
Doctor în medicină.

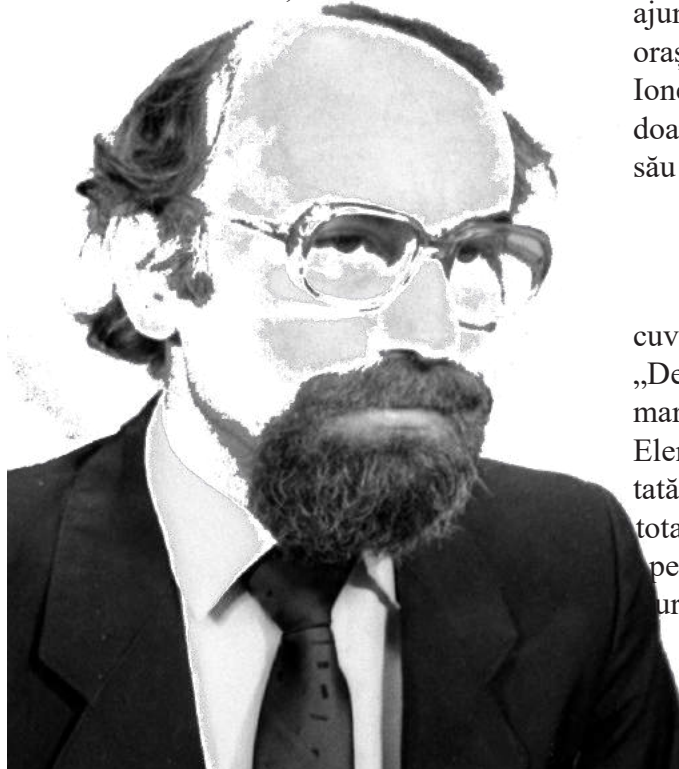
Psihoza maniaco-depresivă. Boală psihică ereditară, între 30-40 de ani, manifestându-se prin alternanța între perioade maniacale (euforice) și perioade melancolice (depressive). Cu timpul perioadele depressive devin mai frecvente și prelungite.

Cavalerii tiaglezi trec Buriconul

Ion Manea

Ion Ionescu nu putea să-și lase fata împresurată de dușmani, pradă delicată în fața unor evenimente mult prea dure pentru sensibilitatea pe care chiar de la el o moștenise, în varianta, mult mai vulnerabilă. cea feminină, desigur. Era clar că Elena lui trebuia scoasă imediat de sub teroarea istoriei și numai el putea face asta. Își aminti cum îi spusese odată:

- Eu te-am făcut, eu te sublimesz!

Elena a râs atunci, vorbele lui erau mai degrabă o poezie, un fel de metaforă a paternității protectoare.

Altfel stăteau lucrurile acum, în plin război. „Gata cu poezia, să trecem la fapte!”, gândi el.

Imaginile de la TV și articolul de fond din „Emoticonul” despre armata lui Terente Stelaru pregătită să atace Tiagla și ajunsă la jumătatea drumului ce despărțea orașele aflate în plin conflict îl făcură pe Ion Ionescu să ia o decizie radicală, exprimată în doar trei cuvinte rostite patetic în cabinetul său vrăjitoresc de la etajul vilei:

- La luptă, deci!

N-avea de unde să știe că aceleași cuvinte fuseseră rostite la bordul navei amiral „Defonia” de către marele strateg fluvial și maritim Temistocle Tofan. Pe de altă parte, Elena Ionescu își suspecta de multă vreme tatăl că, sub masca inocentă a unei detașări totale față de cele strict lumești, se amesteca permanent și profund în treburile sale și ale surbei.

- Cum aș putea crede eu, i-a spus prietenei nedespărțite Hortensia, că el, cel care a zburat de la Turnul de

Televiziune până la vila noastră, care a cultivat și a vândut americanilor pentru experiențe cosmice floarea-luceafărului și care a făcut să înflorească magnoliile de Crăciun nu-și bagă coada în ce se întâmplă pe aici?

- Nici eu nu-l cred așa de nevinovat pe cât pare! adăugă Hortensia Bengescu.

- Spune și tu, reveni primărița, cum să nu-l suspectez că el a făcut curcubeul și tot el a oprit Dunărea din mers, cu toate că a negat categoric orice legătură. Merg mai departe și spun că îl cred în stare și de conspirații obscure cu Bunăvreme și albinele lui, o să-l iau eu într-o zi și pe sfrijitul ăla și o să-l arunc de la balconul Primăriei direct în soclul statuii lui Alexandru Ioan Cuza de vizavi, să dea și el măcar o dată cu capul de celebritate.

- Eu, Eleno, iartă-mă că-ți spun, aș zice că domnul Ion Ionescu are ceva legături și cu extraterestrii...

- Ce-ți veni? Doamne ferește!

-Și mai cred că nici Dumnezeu, dacă tot veni vorba, nu e așa de străin de toate ciudățeniile astea!

Atunci intră val-vârtej în cabinet Sefora Ionescu.

- A plecat la război! strigă ea încă din ușă, trântindu-și poșeta pe biroul Hortensiei.

- Cine, mamă?

- Cum cine, fetița mea? Vrăjitorul, neastâmpăratul, nebunul de taică-tu!

Primarul Elena Ionescu se ridică brusc în picioare, își aranjă o șuviță de păr rebelă și zise, pe un ton atât de autoritar, încât ea

însăși fu surprinsă:

- Mamă, du-te acasă! Chiar nu înțeleg de ce ai venit până aici, nu puteai să mă suni sau să-mi trimiți un mesaj? Mă ocup eu de el, mergi liniștită, li știi toate mișcărilor.

De unde și cum a scos la lumină Ion Ionescu o cohortă întreagă de cavaleri medievali echipați cu toate cele necesare luptei va rămâne etern un mister. Cert este că el însuși echipat din picioare până în ciuf, mărșulua acum pe podul de peste râul Buricon, aflat la granița dintre cele două cetăți beligerante, în fruntea acelor impetuoși cavaleri îmbrăcați în armuri grele, zornăitoare la fiecare pas, cu coifuri având în vârful vulturași gata să-și ia zborul, viziune misterioasă trase peste fețe, saboți de stejar și săbii lungi, aproape atârându-le de pământ, prinse la cingători cu benzi tricolore.

- Cavaleri tiaglizi, se adresă Ion Ionescu trupei, înainte de a pune piciorul pe malul inamic, tocmai trecem Buriconul! Zarurile au fost aruncate!

Urale puternice urcară prin viziune în văzduh direct din piepturile de dincolo de zale.

Sub soarele verii, argintiul echipamentelor strălucea plin de încredere și speranță, în timp ce stoluri întregi de păsărele gălăgioase însoțeau vesele și jucăușe ciudatul convoi, care se afunda acum în teritoriul inamic...

Faptul că lipseau caii, inerenți imaginii clasice de cavaler, cuvânt care chiar de la falnicele patrupeze venea, a fost comentat în fel și chip, apărând în discuția publică tot felul de ipoteze și variante posibile, cea mai vehiculată și aproape unanim acceptată de

cei mai destoinici analiștii militari locali, în frunte cu celebrul Tudor Radu, fiind aceea conform căreia Ion Ionescu ar fi deținut la subsolul vilei de pe Faleză o megaimprimantă 3D din care și-ar fi scos cavalerii, dar că, fie utilajul nu era de ultimă generație, fie că îi fuseseră reduse, din diverse pricini, fondurile, și nu ar mai fi reușit să tragă și caii, a optat pentru varianta *per pedes*, urmând ca deținătorii de armuri și coifuri cu vulturași în vârf să mășăluiască direct pe saboții de ștejar din dotare.

Reveniți în teatrul de război după depunerea tărâțelor în nava-mamă, cei doi extraterestri își repostară ciuperca zburătoare deasupra armatei riagleze campate de o parte și de alta a drumului și așteptau cu interes derularea evenimentelor.

- Uite, zise ea arătând spre sud, vine și X65YKII7, Vrăjitorul, cum îi spun ei. Acum e cavaler, ce facem, îl oprim sau îl ajutăm?

- Nici una, nici alta, așteptăm instrucțiuni de la Centru, îi răspunse el butonând telefonul.

În scurtă vreme, oastea lui Ion Ionescu se află în fața celei conduse de Terente Stelaru, care, văzând apropierea inamicului sclipind în zare în zale, reluase comanda și ceruse alinierea pe carosabil.

- Între noi doi acum! strigă de departe Ion Ionescu. Slavă Tiaglei!

- Hai să te vâd ce poți, tiagleze! Slavă Riaglei! îi răspunse Terente.

Oștile din spatele conducătorilor fremătau.

- În săbii să ne tăiem, în pumni să

ne bubuim sau în trântă să ne luăm? Întrebă vijelios Ion Ionescu.

- Aleg trânta, că e mai dreaptă și autohtonă! răspunse Stelaru.

- O clipă riaglezule! ceru un răgaz tiaglezul.

Cu tact, cu mișcări lente, protocolare aproape, Ion Ionescu se dezechipă de armură. Începu cu coiful cu vulturaș, pe care îl înmână cu grijă cavalerului șef-adjunct, apoi își îndepărtă armura de pe piept și torace, terminând cu scoaterea în public a pantalonilor de tablă și a saboților de stejar.

În sfârșit, iată-l pe domnul Ion Ionescu în ținută sport, cu șort roșu și tricou alb înscrisționat cu deviza „Tiagla, cetatea eternă!”.

De sus, din ciuperca lor zburătoare, cei doi zâmbiră larg, cerește.

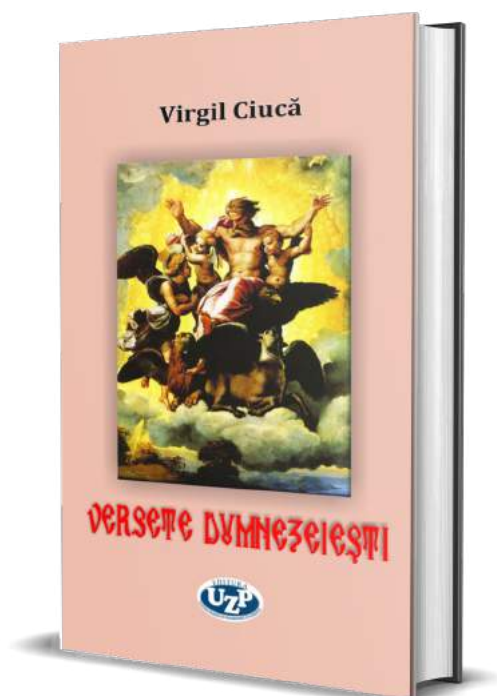
Versete à rebours

Florin Dochia

Poezia se naște din emoție și dăruiește emoție. Emoție este privirea cu care autorul cată asupra lumii, să o înțeleagă, să-i afle misterele, să le dezvăluie și să le îmbogățească cu adaosul propriu de mister, prin metaforă, prin atitudine, prin vibrație sufletească. Poetul cată însă și spre sine, poate întâi și-ntâi spre sine, se dezvăluie, se mărturisește, afirmă și întreabă. Ia atitudine. Ceea ce face și Virgil Ciucă cu asupra de măsură în ale sale *Versete dumnezeiești* (Editura UZP, 2023). Dacă, prin veacul al nouăsprezecelea, Stéphane Mallarmé îi răspundea prietenului său Edgar Degas că poezia se scrie cu cuvinte, iar nu cu idei, poetul nostru nu se teme de idei în ceea ce face, ba chiar le afirmă, tenace, chiar în răspăr cu mersul lent al vieții cotidiene.

Poet al interogației și al vitalității, al declarației și mai puțin al subtilității sfioase, se declară ateu, dar asta pare un joc mai degrabă copilăresc, ce-i permite să interpreteze rolul apostolului Toma, cel care crede doar după ce atinge rănile lui Iisus, cu vorbele argheziene «Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!”». Își afirmă credința profundă indirect, dar foarte exact: „N-aș vrea să am vreodată motiv de remușcare/ Când solul nu-mi aduce o vorbă ca răspuns/ Nici Dumnezeu nu are motiv de supărare/ Când în ceruri albastre de veacuri stă ascuns.”

Are nevoie de un Dumnezeu prezent, activ în viața oamenilor, drept care ridică chiar o rugăciune: „Dă-mi, Doamne, timp să înțeleg/ Ce-i veacul care vine/ Dă-mi, Doamne, timp ca să aleg/ Între necaz și bine.” Nu pregetă a-și afirma îndoiala asupra unor teme ale vieții religioase, dar această îndoială vine din cunoaștere și recunoaștere, ea se adresează retoric mai cu seamă slujitorilor ipocriți: „Cum de-ați pângărit credința/ Jecmănindu-vă poporul!/ Când voi știți că suferința/ O controlează Soborul”. Sau:

„Torționari s-au cocoțat,/ Pe-un scaun de sfântă credință/ Crezând că au trecut uitat/ Au renunțat la pocăință.” Este și o asumare a angajamentului social din care poetul socoate că se cuvine să facă parte. Angajament social deschis spre toate aspectele vieții, cu precădere spre cei bogați, spre conducători, spre politicieni: „În țara cu legea caducă/ Și vorbele sunt măsurate,/ Societatea e năucă,/ Mulțimile sunt ignorate.”

Poetul cere, precum în vremea romantismului și după aceea, implicare a mulțimilor, însă nu își face iluzii, atâta vreme cât însăși natura înconjurătoare este inertă: „În liniștea confuză, pădurea-i adormită/ De flori și păsările deja e părăsită/ Copacii plini de vlagă, cu rădăcini în munte/ Continuă prin vremuri furtunile să-nfrunte.” Recursul la liniștea peisajului agrest, descris adesea cu multă amănunțire, cu nedisimulată încântare, este o soluție, este un refugiu cerut de salvarea ființei interioare. Rezident la New York, admiră și trăiește toată atmosfera ce-i oferă și calm, și elanuri: „Peste oraș noui coboară,/ Cerul s-a înnegrit și tună/ După o zi caniculară,/ Puhoaietele pe străzi s-adună.” Acolo, Forest Park (Parcul Pădure) este o prezență a tuturor anotimpurilor și momentelor zilei.

La fel Woodhaven (Paradisul de Lemn), în care este posibilă împlinirea oricărui vis: „Am aripi, oameni buni, am aripi și zbor,/ Gândul meu cutreieră Universul”.

Departa de țara natală, în care ajunge, totuși, uneori, autorul nostru are firești momente de nostalgie, pe care le mărturisește în versuri semnificative: „Te-ai izolat de lume, în viața solitară,/ Și uiți dacă trec zile, și uiți dacă n-ai noapți,/ Ignori că sihăstria ca fierea-i de amară,/ Speranța fericirii în inimă mai porți.” Plaiul românesc este așadar al nostalgiei, al trecutului de glorie, dar și al

nimicniciei prezentului. Este foarte categoric în a veșteji atitudinile lumii românești (și dar nu doar românești!) contemporane și foarte legat de valorile perene ale înaintașilor. Sigur, nu mai e „la modă” a se scrie despre realul concret, de a interveni critic în desfășurarea evenimentelor, dar creatorul Virgil Ciucă nu se lasă doar în voia visărilor, nu se refugiază pe tărâmurile lumilor imagine, care sunt, desigur, și reconfortante bogății ale sufletului, ci intervine cu opinii uneori strivitoare despre fapte sociale pe care le socotește nepotrivite.

O carte pe care nu o poți citi fără a te atașa de text, de versul care te subjugă și prin muzicalitate, prin jocul de lumini și umbre. „O muzică celestă răzbate printre ramuri/ Întinderea pădurii s-a pregătit de hramuri.” Indiferența este străină la lectura poeziilor lui Virgil Ciucă, ceea ce face ca orice revenire asupra materiei și spiritului acestei cărți să fie un câștig de emoție sigur și benefic.

Temeriada* imaginată de Adrian Zăinescu

Vasile Leonte

O fi de trecut și Don Quijote în rândul poezilor, doar fiindcă are capacitatea mentală de a vedea o realitate paralelă celei în care trăiește? Una corespunzătoare interiorului său? Din toată biografia vestitului hidalgo rămân cu imaginea unei săgeți când privesc spre Adrian Zăinescu, sprijinind cupole temeinic ancorate la Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. Înalt, osos, subțire, cam o părere de flăcău când privește **Dincolo de orizonturi** și se confesează în **Temeriada**.

După *Iliada*, *Eneida*, *Henriada*, *Țiganiada*, *Ștefaniada*, *Anatolida (naționale)*, *Papuciada* (locală) s-a constatat că, eludând canoanele clasice, pot fi proiectate epopei și pentru a surprinde zvârcolirile, dezlanțuirile sentimentelor. Adrian Zăinescu decupează TEAMA generică, drept amenințare perpetuă a vieții și o trece prin roțile poeziei. Rezultatul? Volumul menționat, **Temeriada**, prin care încercăm să cutreierăm, evident sub imperiul aceleiași stări din titlu. Coagulez din câteva texte o primă dimensiune a poeziei lui Adrian Zăinescu, cea cotidiană, a gesturilor, actelor, evenimentelor repetabile, prin intermediul cărora intrăm în relație unii cu alții, pe seama cărora gustăm, în comun, farmecul, efemer – e drept, al clipei. Poetul joacă loz în plic, mânat de „emoția/ruperii cotorului”. Singurul câștig, „dragostea ta/

a fost/cel mai de preț.” În altă parte face colecție de zile „cu pasiunea unui filatelist înfocat”. Pe pagina inițială a ineditului album figurează, cum alfel? „ziua în care/te-am văzut prima oară/(p.41). Pe înserat, vânează, încă din anii copilăriei, o stea cu care comunică într-un limbaj secret. Jocul devine primejdios înspre bătrânețe când, constată terestrul privitor, astrul pândește, de sus, stingerea celui ascuns după draperiile locuinței. Treptat, tonul confesiunii capătă gravitate, simțurile intră în alertă, surprind primejdii, fie individuale, fie colective, ale umanității. Un aer inconsistent tulbură felii de rațiune, destabilizează balanța universală: „Lumea noastră,/așa cum o știam noi,/se degradează/pe zi ce trece,/iar acum/îl tot căutăm/pe bietul Manole/ca să zidească/o fecioară, ceva/la temelia lumii” (*Ana*). Trăim într-o *Goană* comună copiilor născuți prematur, „iubirile vin/și pleacă grăbite/fără prea multe explicații”. Planeta devine vulnerabilă, e lipsită de farmecul vieții, semnele tehnologiei strangulează bucuriile, gesturile cotidiene (vezi *Nu mai avem vreme*). Nu e doar o percepție strict personală, evident subiectivă: „Orașul pare/o sufragerie îngustă/în care cineva/tot îndeasă mobilier./Nu mai ai/pic de loc,/te sufocă,/iar în dreptul ferestrei/a fost pusă/masa de 12 persoane.” (*Mobilier*). În *Descifrare*, forța de atracție a pământului

sporește cu fiecare rotație a planetei, mersul locuitorilor devine o povară, pe frunte au apărut „niște semne mari/de întrebare/(...) pe care unii le-au descifrat/ și le-au numit/riduri. Cortegiul temerilor se dovedește inepuizabil, amenințător, ațintit nu doar asupra firului de praf stelar înzestrat cu ceva conștiință. Desfacerea din marele ghem al timpului are consecințe asupra mării, al cărei albastru e tot mai decolorat, „nici cerul/nu ne mai dă/răsărituri intense”. Nici moartea nu-și mai afișează fizionomia consacrată, recurge la tertipuri, poartă barbă, vestimentația e „după ultimul răcnet”, eroina funebră împrumută ticurile funcționarului cu tabieturi („lucrează de acum/cu program fix./are pauză de masă,/totul regulamentar,/zice că așa-i crește/și mai mult/eficiența/și are și timp/de shopping.”. Afilierile semantice în jurul cuvântului de bază – **teamă/temere** – invadează versurile: „stau și acum/cu frică...”, „ne pierdem mințile/cu fiecare zi/care trece”, „sufeream de aceeași/intensitate scăzută/ a forței de atracție”, „ca hoardele/de tătari, de peste Dunăre/urcă peste noi/ceața”, „Doar nouă/ne este/din ce în ce/mai frig/nouă luni/pe an”, „câinele urlă amarnic./jelindu-l pe tata/care nu-l mai aude...”. Atmosferă funestă, apăsătoare similară și în textele *I se spune dragoste*, *Stea*, *Hap*, *Gândacul negru* ș.a.m.d. Dacă l-aș fi întrebat pe poet, măcar și în glumă, cât de mult îl îndrăgește/ prețuiește pe olteanul Marin Sorescu, Adrian Zăinescu mi-ar fi descris, cu ambele brațe, un cerc imens, umplut cu sincere admirații. Se vede asta în alegerea titlurilor fade, amăgitoare, cel mult jucăușe (*Carantină*, *Anticameră*, *Loz în plic*, *Ploaie*, *Superstiții*, *Minte scurtă*, *Bau-Bau*, *Ce mâncăm azi* ?), sub care se întind frământări pe cont propriu, rostite în numele semenilor. Dacă explorăm și anecdotică, similitudinile sar în ochi: „Știu sigur/că sufletul meu/îmbătrânește/mai repede decât

mine./Îl simt/din ce în ce/mai greoi,/iar apăsarea lui/mă cocoșează/și pe mine/din ce în ce/mai tare.” (*Bătrân*), „Cum mă trage/pământul ăsta/din ce în ce mai mult/către el./cum mă mai trage.” (*Descifrare*). „Mă mănâncă/de câțiva ani buni/palma stângă/cică-i semn/că trebuie/să te scriu/să te aștern pe hârtie etc.” (*Superstiții*). Suficient cu pălmuirile, poezia nu se confundă doar cu numele unui creator, fie el chiar excepțional. Mai adaug, M. Sorescu e șef de școală literară, în lirica postbelică, după ce Eugen Simion deschide capitolul *Ironiști și fanteziști* din vol. **Scriitori români de azi, I**, (1978) cu numele celui care se considera, la debut, *Singur printre poeți* (urmat de Mircea Ivănescu, Emil Brumaru și Mihai Ursachi). Dintr-o altă perspectivă, Alex. Ștefănescu îl evaluează, pe același, drept *Un scriitor complet* în **Istoria literaturii române contemporane, 1941 – 2000**, (București, 2005) : „un poet important, un dramaturg important, un critic literar important, un prozator (destul de) important, un publicist important”. (p.407). Originalitatea pe deplin confirmată poate deveni o tentație, o țintă pentru cei mai tineri. Deocamdată, Adrian Zăinescu scrie, bine, poezie. O poezie translucidă, marcată de sinceritate și înfrigurare/dramatism.

Femeile în viața Galațiului (III)

Fabuloasa „Regină a văzduhului”. Elena Caragiani-Stoenescu

Gheorghe Felea

Parafrazând afirmația savantului Henri Coandă: „Puține nații din lume se pot mândri că au contribuit la progresul aviației cât a reușit nația română”, putem susține, cu just teamei, că și Tecuciul deține o serie de performanțe care îl legitimează ca unul din leagănele aviației mondiale. Fără a contesta meritele inestimabile ale Bucureștiului în ceea ce privește începuturile aviației române, totuși trebuie remarcate și contribuțiile orașului de pe malurile Bârladului unde, la 1 august 1918, s-a inaugurat prima instituție de învățământ din domeniul aviației române.

Majoritatea monografiilor și a istoriilor aviației menționează faptul că avocatul Cerchez a înființat un complex aeronautic la Chitila, constând dintr-o: fabrică de avioane, un aerodrom și o școală de pilotaj iar, ulterior, la 1 aprilie 1912, a inaugurat Școala Militară de la Cotroceni, una dintre primele de acest gen din lume.

Din păcate, despre prima instituție de învățământ din domeniul aviației, Grupul 4 Aviațiune Instrucțiune Tecuci, supranumit *Sorbona Aviației Române*, doar tăcere și uitare. În anul 1919, Grupul devine Centrul de Instrucție al Aviației și brevetează ca piloți, doar în acest an, 27 de ofițeri și 26 grade inferioare. În 1924, Școala de Pilotaj

de la Tecuci avea înscriși 350 de elevi, iar în 1945, 1.300. Până la 28 august 1958, când școala a fost dislocată la Ziliștea (Bobocu) Buzău, au fost formați la Școala de Pilotaj Tecuci cca. 20.000 de piloți civili și militari.

Se impune precizarea că, în epocă, deși aviatorii erau militari recrutați de la alte arme, aviația avea mai degrabă statut de sport decât de activitate militară de elită. Tinerii ofițeri zburau adeseori pe avioane construite parțial de ei și reparate cu piese imaginate tot de ei. Zborurile lui Vlaicu erau în vogă, avioanele lui Coandă abia câștigau teren în Europa, iar Henri Berthelot reușise să transforme pe piloții-sportivi în adevărați aviatori-militari. În aceste circumstanțe, femeile României interbelice aspirau, nici mai mult, nici mai puțin, să piloteze avioane sau să sară cu parașuta, să facă ceea ce doar unii bărbați – cei adevărați – îndrăzneau! Desigur, emanciparea femeilor era percepută diferit: bărbații piloți erau curajoși, ele doar inconștiente!.

Deși afirmația că femeile din România au fost dintotdeauna curajoase, devenind adevărate pioniere în domeniile în care s-au remarcat a devenit demult un truism, totuși încerc o mare satisfacție, de fiecare dată, când evoc cariera a două

tecucence fabuloase: Smaranda Brăescu și Elena Caragiani-Stoenescu. În articolul de față, mă voi referi la Elena Caragiani, prima femeie pilot din România, campioană nu numai la pilotaj ci și în lupta cu preconcepțiile și cu discriminările.

Potrivit arborelui genealogic, Elena era fiica lui Alexandru D. Caragiani născut în comuna Avdela, din Pind, la 10 septembrie 1848. Acesta era fratele mai mic al lui Ioan D. Caragiani (11 februarie 1840, Avdela - 13 ianuarie 1921, Iași), sub îndrumarea și ocrotirea căruia s-a maturizat și integrat în lumea românească. Ei mai aveau o soră, Despa Caragiani, căsătorită cu Pericle Papahagi, savant și academician cu origine aromână. În spiritul etosului tradițional aromânesc, Ioan D. Caragiani a fost statornic preocupat de soarta mai tinerilor lui frați și surori, de care se simțea răspunzător, mai cu seamă după moartea părinților. El emigrase în România, în 1864, stabilindu-se la Iași. A funcționat inițial ca profesor de limba elină la Liceul Național (1864-1870), apoi ca profesor titular de istoria literaturii eline la Universitate (1866-1904), a fost membru fondator al Societății Academice Române (22 aprilie 1866), devenită ulterior Academia Română. Deși pare foarte probabil, nu știm dacă Alexandru D. Caragiani și-a făcut la Iași studiile liceale, dar sunt dovezi că și-a trecut în Florența moldavă examenul de bacalaureat, în fața unei comisii prezidate de prof. Ștefan Micle, rectorul Universității.

A făcut apoi, timp de șapte ani (1871-1878), studii de medicină ca student al Universității din Viena. Însuflețit de patriotism românesc, studentul în medicină la Viena Alexandru D. Caragiani a ținut, în 1877, să participe, ca voluntar, la războiul de independență al României. El a aderat la inițiativa doamnelor din Societatea de Cruce Roșie de la Iași care organizaseră un spital

mobil pentru îngrijirea răniților la Turnu Măgurele. A trecut apoi Dunărea, alături de primii sanitari ai ambulanței și a lucrat ca medic sub zidurile Vidinului, trecând, după căderea Plevnei, când spitalul mobil din Turnu Măgurele și-a încheiat activitatea, sub comanda armatei. Comportamentul său exemplar va fi urmat de fiicele sale care, în timpul primului război mondial, au organizat în reședința lor din Tecuci un veritabil spital de campanie.

Alexandru D. Caragiani a obținut diploma de doctor în medicină în 1878. După ce i s-a conferit la Viena diploma de Doctor în medicină, Alexandru D. Caragiani a revenit la Iași, unde și-a practicat o vreme profesiunea. În această perioadă s-a căsătorit cu Zonia Radovici, descendenta unei distinse familii, înrudită cu familiile boierești Moțoc și Negruzzi, cu proprietăți la Iași, Bârlad și Tecuci. În aceste circumstanțe, noua familie și-a stabilit reședința la Tecuci.

Din căsătoria cu Zonia Radovici, lui Alexandru D. Caragiani i s-au născut trei fiice: Elena, prima femeie aviator din România (13 mai 1887 - 29 martie 1929), căsătorită cu juristul și jurnalistul aviator Virgil Stoenescu, Florica, căsătorită cu aviatorul Andrei Popovici și Suzana, căsătorită cu Ștefan Chirțoiu, viitorul director al Casei Autonome a Monopolurilor.

Elena urmează școala primară și liceul din oraș, citește pe nerăsuflăte cărți și reviste despre expediții îndrăznețe, descoperiri geografice și zboruri cu aerostatul. Visează și, mai ales, crede cu înverșunare în visul ei, acela că, într-o zi, va pilota un avion, exact ca Traian Vuia. Avea 19 ani și era convinsă că ea va fi prima femeie pilot din țară: „Vuia are meritul de a fi primul constructor și aviator roman... Vom vedea cine va fi prima aviatore din țara noastră.”, avea să îi spună

frecvent mamei sale.

Elena studiază dreptul și, la absolvire, devine prima femeie licențiată în științe juridice din țară. Și-a susținut lucrarea de licență în științe juridice la Universitatea din Iași, în 1913. Ani de-a rândul a fost nevoită să lupte cu prejudecățile unei societăți ce plasa femeia în sfera casnică sau mondenă, cu atitudinea presei care o prezenta ca pe o amazoană dornică de senzații tari, nedreptățindu-i talentul și dorința de a-și servi țara.

După ce absolvise Facultatea de Drept a fost admisă în Baroul București ca prima femeie avocat, însă autoritatea superioară a anulat decizia și i-a retras acest drept, pe motiv că o femeie nu poate activa ca avocat. Autoritățile i-au sugerat să-și găsească un post în administrație

Tinerii cu calități excepționale îi plăceau provocările, călărea extrem de bine, mai mult decât atât, îi plăcea să sară peste cele mai înalte și grele obstacole, stârnind valuri de admirație. Încă din tinerețe, Elena Caragiani s-a distins prin acțiuni remarcabile, care au îmbogățit scurta ei existență. Tânără, plină de șarm, fină, distinsă, cultivată, sub înfățișarea-i fragilă ascundea multă energie, tenacitate și dorință de evadare din lumea obișnuită.

În anul 1907, pe câmpurile de antrenament și de curse din țară, printre cei mai temerari și talentați călăreți, se distingea o siluetă feminină, zveltă și mlădioasă, sărind sprintenă și fără frică peste obstacolele cele mai înalte, stârnind entuziasmul spectatorilor și atrăgând admirația competitorilor. Elena Caragiani era în permanență în căutarea noului, a situațiilor limită și a soluțiilor atipice. Călăria și-a epuizat repede gama de emoții și de tentații, amazoana tinzând către noi categorii de încercări, inscriptibile în

idealul ei juvenil, metamorfozarea într-un Icar modern.

La vremea aceea, în apusul Europei primele aripi se avântau pe căile neumblate și fără urmă ale văzduhului. Spre înaltul cerului plecau oameni curajoși care își puneau viața în „mâinile” unor aparate șubrede din lemn, pânză și metal. Ei bine, interesul Elenei Caragiani pentru aviație a fost stârnit de aviatorul Andrei Popovici, care, prin căsătoria cu Florica, sora ei, i-a devenit cumnat. Acesta obținuse brevetul de pilot, în anul 1913, fiind al XI-lea aviator al țării noastre. Andrei Popovici va deveni general aviator al aripilor cu tricolor iar Elena Caragiani nu a renunțat la visul său. Așa a efectuat primul zbor în anul 1912 cu fostul partener de echitație, căpitan Mircea Zorileanu, posesorul brevetului de pilot nr. 2/1911.

Văzând cât de pasionantă este magia zborului, se înscrie la Școala de pilotaj a „Ligii Naționale Aeriene” care funcționa la Băneasa. Inspirată din metoda școlilor franceze de pilotaj, Liga își asigura existența și chiar achiziționarea de avioane prin cotizații, subscripții și donații. La 1 august 1912 a fost dat în folosință aerodromul și școala de la Băneasa, iar spre sfârșitul anului este adus în țară și un exemplar al avionului „Bristol-Coandă”. Prezența Elenei Caragiani în rândul aviatorilor a stârnit mare vâlvă, iar printre cei care socoteau aviația un domeniu rezervat exclusiv bărbaților, indignare. Acest fapt nu a descurajat-o, ea continuând lecțiile de zbor cu instructorii M. Zorileanu și Nicu Capșa (purtător al livretului de pilot nr. 4/1911). După ce a terminat școala, studiile trebuiau recunoscute printr-un document care să ateste aptitudinile, curajul precum și pregătirea dobândită. În ciuda numeroaselor cereri trimise ministerelor pentru obținerea brevetului de pilot civil, demersul a fost

mereu respins. Cererile și rugămințile sale către Ministerele Învățământului și Apărării Naționale sunt respinse de Spiru Haret și generalul Crăiniceanu, pe motiv că o femeie nu poate avea reflexele unui bărbat. Ei apreciau că o femeie nu poate să devină egala bărbaților în lumea aviației și să piloteze împreună cu aceștia. Spiru Haret, care era la vremea aceea ministrul Învățământului, s-a numărat și el printre cei care au respins cererile Elenei Caragiani, doar pentru faptul că era femeie.

În această situație, Elena hotărăște să urmeze sfatul instructorilor săi și să plece în Franța, pentru a obține acolo atestatul de pilot. Urmează lungi discuții cu familia, care face tot posibilul să o determine să se răzgândească dar nici argumentele rostite pe un ton autoritar de doctorul Caragiani, dezamăgit că fiica sa nu își găsește „rostul de femeie”, nici rugămințile mamei, care se teme de pericolele acestei pasiuni riscante, nu o fac să dea înapoi. În toamna anului 1913, Elena Caragiani își vinde zestrea și pleacă în Franța, pentru a-și împlini visul. În Franța, unde prima femeie aviator, Elise Deroche, fusese brevetată încă din 1910, prezența româncei a fost întâmpinată cu simpatie Elena s-a înscris la Școala Civilă de Aviație cu sediul la Mourmelon le Grand, unde a reluat lecțiile teoretice și practice de zbor. Temeinic pregătită, s-a prezentat la examenele teoretice și de zbor pe care le-a luat cu brio. Federația Aeronautică Internațională i-a eliberat brevetul internațional de pilot-aviator cu nr. 1591 din 22. 01.1914.

Astfel, în anul 1914, când în întreaga lume existau aproximativ zece femei aviatore, țara noastră se poate mândri că, printre acestea, se număra și o româncă, Elena Caragiani, care, la 27 de ani, și-a văzut, în sfârșit, visul împlinit. Întoarsă în țară, deși a prezentat brevetul de pilot însoțit

de foarte bune recomandări, nu i s-a găsit nici un loc în aviația noastră, nici chiar într-un post organizatoric sau administrativ. Cererile ei erau întâmpinate cu veșnicile recomandări: „Dumneata ești licențiată în drept. Treci într-o instituție administrativă unde vei putea să dovedești că poți fi implicată conștiincios”.

Odată cu participarea României, în anul 1913, la războiul balcanic, Elena Caragiani a făcut demersuri să fie admisă în corpul zburătorilor fie chiar și în calitate de curier sau observator aerian, în spatele frontului sau să fie trimisă în „misiuni speciale”, în zboruri deasupra teritoriului ocupat de inamic. Stăruințele sale au rămas și de această dată fără ecou.

În Franța, după obținerea brevetului de pilot în anul 1914, s-a angajat ca reporteră la un mare cotidian. Pentru deplasări îndepărtate ea folosea avionul, iar în timpul zborului încerca să-și schițeze articolele. Din această perioadă datează numeroasele ei zboruri, soldate cu „reportaje din avion”, primele de acest gen din presa mondială. A călătorit mult, trecând din Europa spre alte continente (America, Africa, Asia). Plină de curiozitate, participă la acțiuni cu totul neobișnuite pentru o femeie: vânează în jungla africană tigri și elefanți, participă chiar la vânătoare de balene, mânuind cu iscusință harponul. În acest timp continuă să scrie reportaje pentru același ziar parizian.

La 23 februarie 1914, când Elena Caragiani a debarcat la New-York, aproape toate cotidienele americane i-au anunțat sosirea, ea fiind trecută în rândul personalităților marcante. La coborârea din pachebot, a declarat reporterilor care au asaltat-o, că a venit să vadă America din aeroplan, să se înțeleagă cu aviatorii americani pentru organizarea unor raiduri

aeriene, întrucât intenționează să execute un zbor peste Atlantic. Pentru orice eventualitate, Elena Caragiani și-a adus avionul propriu, un „Bleriot”, monoplan cu ajutorul căruia își va relua antrenamentele de zbor în orașul Garden City. „Eu vreau să văd America așa cum o văd păsările”, a declarat Elena Caragiani. De aceea va lua legătura cu uzinele de avioane Wright pentru a fi autorizată să zboare cu avioanele lor, urmând să-și cumpere unul pentru a se acomoda cu el.

La 27 februarie 1914, ea declară ziarului „Tribune” din New-York, că având experiență în pilotarea avioanelor, speră să obțină permisiunea societății Rodman Wamaker, care intenționa să trimită curând peste ocean pe lt. S. C. Porte, să-l însoțească în zborul său pe care și l-a propus să-l facă cu un hidroavion pe coasta Irlandei.

Deoarece până la 8 martie 1914 timpul nu a devenit favorabil navigației aeriene, Elena Caragiani a plecat în Mexic declarând că anul următor va zbura peste Atlantic, așa cum se menționa în scurte articole din mai multe publicații ale vremii. Evenimentele care au urmat nu i-au permis să-și realizeze visul.

Intrarea României în războiul pentru întregirea neamului în august 1916, alături de Antanta, cu scopul înlăturării idealului de unitate națională, a avut un ecou adânc în sufletul Elenei Caragiani. Țara aflându-se în momente dificile a socotit că reîntoarcerea ei constituie o datorie de onoare. Și-a reînnoit cererea de a fi admisă în corpul aviatorilor și de a lupta pe front, dar, nu a izbutit nici de data aceasta. Străbate o distanță de câteva mii de kilometri pentru a solicita, din nou, să fie primită în rândurile aviației române. Deși la vremea aceea nu existau prea mulți piloți în aviația militară, și pe front nu acționau

decat 26 de avioane românești, autoritățile îi refuză din nou serviciile. Nici de data aceasta Elena Caragiani nu a cedat și a înaintat Ministerului de Război cererea de a acționa în zona frontului, pentru a transporta pe calea aerului medicamente la spitalele de campanie. În cele din urmă, autoritățile aprobă activitatea ei în corpul sanitar, dar nu ca aviator, ci ca simplă infirmieră pentru „Crucea Rosie”, la un spital de campanie înființat la Iași. Bucureștiul fusese bombardat de zeppelinele nemțești, spitalele evacuate și răniții transportați în diferite orașe din nordul Moldovei. Timp de aproape un an, se dedică îngrijirii răniților. Aici se împrietenește cu celebra actriță Maria Ventura, căreia îi va transmite o parte din pasiunea sa pentru aviație.

Elena Caragiani dovedește același curaj eroic, mergând cu ambulanța până în apropierea zonei de conflict, pentru a salva răniții din tranșeele de pe malurile Neajlovului și Argeșului. Înfruntă lipsurile, frigul și moartea, depășind adeseori liniile în care echipele „Cruții Roșii” puteau să acționeze.

Aflând vestea că orașul ei natal duce o acută lipsă de personal medical, Elena se întoarce în casa parintească de la Tecuci. Aici înființează un punct de prim ajutor, continuându-și munca de infirmieră. În 1917, în timpul luptelor de la Marașești, sora Elena, după cum o strigau răniții, a salvat sute de vieți. Sfârșitul războiului îi aduce recunoștința statului român, care o decorează pentru actele ei de curaj și pentru contribuția postbelică la refacerea României. Dar Elena Caragiani nu își dorește această glorie, ea vrea ca țara să îi recunoască brevetul de pilot. Din dorința de a demonstra că România trebuie să se mândrească cu aviatoarele sale, se încumetă să facă un raid pe ruta Craiova-Tecuci, un zbor curajos

pentru acea vreme. A fost ultima oară când avionul Elenei Caragiani s-a ridicat în văzduhul patriei, peste unduirile dealurilor și neclintirea tăcută a munților. Statul Român îi întorsese spatele, dar cerul României o recunoștea și o primea cu brațele deschise. Obosită de constantele refuzuri din partea autorităților române, se hotărăște a treia oară să plece în Franța, pentru a-și relua cariera de reporter. Aici se căsătorește cu avocatul Virgil Stoenescu și se stabilesc la Paris.

S-a stabilit un timp la Paris, iar de acolo trimisă de un ziar parizian ca reporteră, a plecat din nou în Mexic, unde a realizat reportaje aeriene. Nu se poate stabili dacă acestea au fost întocmite la bordul unui avion pilotat de ea însăși sau numai ca navigatoare, mărturii în acest sens nefiind.

Elena Caragiani și-a distrus toate însemnările adunate în cursul vieții. Câteva scrisori și fotografii, multe vederi trimise surorii ei, Suzana – mezină a familiei – atestă locurile de unde au purtat-o pașii destinului: Polul Nord, India, Japonia, Africa, Mexic etc.

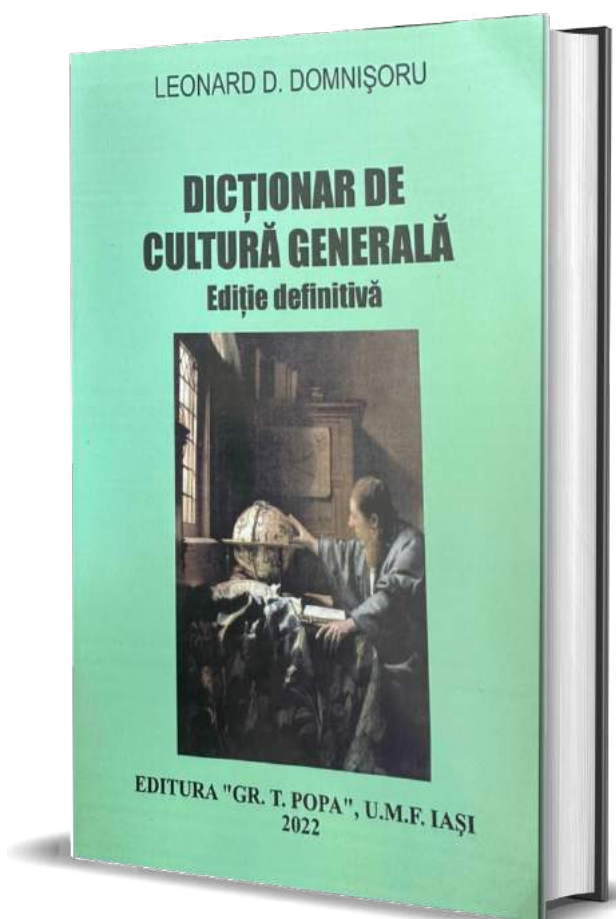
Greutățile vieții și eforturile mult prea mari, au făcut ca, pe nesimțite, să se strecoare tuberculoza, care a măcinat-o tăcut și neiertător. În cele din urmă se retrage spre locurile natale, spre a găsi odihna trupului istovit.

Se stinge din viață la 42 de ani, la 27 martie 1929. O modestă coroană a fost ultimul omagiu adus de foștii ei camarazi din aviația română, primei femei pilot din țara noastră. A fost înmormântată la Cimitirul Bellu din București, cu modestie și în tăcere, așa cum a fost întreaga ei existență.

Răftulescu

Răftulescu

Dicționar de cultură generală
Ediție definitivă
 Ed. „GR. T. POPA”, U.M.F. IAȘI 2022

Sacralitatea din lumea satului românesc

Troița

Dan Horgan

În raport cu experiența religioasă, sacrul este studiat din secolul al XIX-lea iar interesul cercetătorilor se îndreaptă firesc fie spre natura lui Dumnezeu fie spre rolul instituțional al religiei. Termenul *sacru*, este un termen folosit, de origine latină *sacer* [1, p. 606], este înrudit cu acela de mistic (de origine greacă) sau cu acela de tainic *mysterion* [4, p. 14].

Sacralitatea apare încă din perioade de la începutul istoriei, iar în timp să evolueze și să se dezvolte. Sacralitatea trebuia astfel întreținută și să preia totodată esența credințelor și ale trăirilor prin elemente ale cultului sacru. Astfel de la idoli s-a trecut apoi la zeități romane sau grecești, apoi cultul sacru, bine împământenit în calendarul agricol, al țăranilor a devenit o literă de lege nescrisă și respectată cu sfințenie de toată comunitatea rurală.

Cele mai vechi cruci din lemn sunt crucile pentru bărbați construite doar într-un stâlp. Acestea sunt cele mai vechi însemne stilomorfe de mormânt ce sunt însemnate discret cu o mică cruce. Ca importanță pe planul doi vin crucile femeiești confecționate tot ca stâlpi de mormânt dar prezintă traversă scurtă.

Foto. 1 Cruce tip troiță din piatră cu traversă scurtă Sursa: https://www.wikiwand.com/ro/Cruce_cre%C8%99tin%C4%83

Pe lângă însemnele tropaice și apotropaice [8, p. 143] și funerare stâlpii bărbătești mai îndeplineau pe planul magico-mitic și un rol de instrument erotic. Stâlpii prezentau la mijlocul lor un orificiu astupat cu un cep. Babele satului furau acel cep pentru a face vrăji de dragoste, pentru fete și femei, cu ajutorul său [8, p. 202].

Credințele religioase ale țăranilor nu se reduc la formele istorice ale creștinismului. Ele păstrează o structură cosmică din care nu se regăsesc de cele mai multe ori experiența

creștină pe care o deține orășeanul. Țăranul a moștenit o sacralitate primordială de dinaintea creștinismului, o religie cosmică moștenită din vremuri preistorice. Primul semn sacru pentru țăranul român a fost soarele, întruchipare a unui demon al cerului a vegetației și al lumii, o divinitate supremă, dătător de viață, astrul care face ca vegetația să reînvie, recoltele să crească și să facă rod bogat. Același soare care trezea panică în timpul eclipselor. Un alt semn moștenit încă de pe timpuri străvechi este crucea sau troița.

Amplasarea troițelor la intrarea sau ieșirea din localități urmărește sacralizarea spațiului și apărarea împotriva forțelor malefice de orice natură. [6, p. XVI]

Tradițiile populare românești moștenite din străbuni au reușit însă să integreze în creștinism o mare parte din moștenirea religioasă precreștină, datând din cele mai vechi timpuri.

Ba mai mult odată cu apariția cultului creștin ortodox trei sferturi din sărbătorile sătenilor au fost adoptate și de către Biserică [2, p. 123].

Pentru creștinul ortodox spațiul natural care îl înconjoară nu este nicidecum o realitate naturală. Această realitate care nu poate și nu dorește să-i fie dezlegată, pentru țăranul român a devenit religia de bază.

Troițele din zona Maramureșului se evidențiază față de celelalte din țară prin confecționarea crucii de obicei din lemn de esență tare (stejar, fag) înscrise într-un cerc cu patru spițe escrise, așa numita roată valahă [8, p. 143]. Folosirea simbolului roții solare ca semn apotropaic este prezent în vechile superstiții, astfel că cel care credea că acela care se simte în primejdie de atacul duhurilor necurate pe drumurile pe timp

de noapte, trasa pe pământ o roată cu patru spițe excrise (în care el se afla în centru) și rămânând în mijlocul simbolului, la intersecția spițelor, în credința că în acel punct central este adăpostit de tot ceea ce este rău [8, p. 234].

Foto. 2 Cruce celtică/troiță cu roată valahă

Sursa: <https://www.olx.ro/d/oferta/troițe-sculptate-pe-lemn-de-stejar-IDh1VjW.html> accesat 26.04.2023 11:27

În regiunea Moldova troițele aveau deasupra coarne de consacrare reminiscente mai vechi și care se vor regăsi prezente pe pistolnice [6, p. 15].

Foto. 3 Cruce din lemn cu coarne consacrate.

Sursa: <https://ortodoxiatinerilor.ro/tinerii-societate/tezaur-romanesc/19808-troita-biserica-miniatura>

Ca și în cazul altor monumente sacre, locul de amplasare al troițelor din comunitate nu este întâmplător (spre deosebire de cele funerare, care se pun la patruzeci de zile de la moartea defunctului, la mormânt, alături de stâlp sau de cruce). Cum am relevat deja, ele erau (și parțial mai sunt construite și astăzi), de obicei, în centrul așezărilor sătești și la intrarea/ieșirea în (din) acestea sau la răscruce de drumuri; centrul satului fiind el însuși o răscruce, un loc de întâlnire al tuturor liniilor reale și imaginare. Nu întâmplător, în Bucovina troițele se numesc chiar „cruci la răscruce” [6, p. 15]. Se mai întâlnesc situații când o troiță se ridică pe un loc cu viziuni care s-au repetat sau prin vise sau vedenii repetate. Aceste troițe sunt protejate de o anumită aura care la celelate de rând lipsește [6, p. 18].

Originea troițelor provine din

ansamblul „aedes compitales” de sorginte romană era un edificiu plasat la răscruce, în care arborele cosmic era alăturat unui altar pentru ofrande adresate zeilor (Trivia, Hermes, etc.) care stăpâneau aceste spații de graniță [9, p. 22].

În Oltenia, aceste monumente care aparțin cultului creștin ortodox sub formă de cruce cioplite și pictate sunt înconjurare de adevărate pridvoare, se arată a fi, la primă vedere, locuri de răgaz sau închinăciune, ridicate dintr-un instinct religios de recunoștință sau din dorința de a se obține protecția divinității.

Forma ideală de apărare a unui teritoriu a fost fără îndoială cercul. Adăposturile pastorale în special strungile oilor erau rotunde. Din instinct oile se strâng buluc, în cerc, apărât cu ușurință de câinii care îi dau roată. Probabil de la animale a învățat omul eficiența apărării adăpostului circular de vreme ce și-a construit cetățile de apărare mai mult sau mai puțin rotunde [3, p. 66].

La unele troițe se regăsește și imaginea omului, cioplită naiv și cu evidente disproporții, însă cea mai frecventă temă este cea a răstignirii, tratată într-o manieră neconvențională. „Pe o astfel de cruce, **Iisus** are corpul cioplit ca un fel de suveică, sprijinit de două picioare foarte scurte ce par a fi îndoite, dacă n-am ști că această reprezentare este obișnuită crucifixelor apusene. Capul este un cerc în care ochii, nasul și gura sunt contopite într-un triunghi înscris. La picioarele lui, într-un soi de arcadă, stau două personaje minuscule... ștergarul din jurul trupului este înlocuit doar de două mici triunghiuri plasate de o parte și de alta a corpului” [7, p. 64].

Se zice că de aceea se adună dracii la hotare, pentru că oameni au pus ogoarele și satele lor sub adăpostul sfintei biserici, prin rugăciunile lor și prin crucea pe care o fac plugarii, ori de câte ori încep vreun lucru la câmp. Numai hotarele dintre sate și ogoare, rămân mai puțin păzite, pentru că pe acolo nu calcă omul, nici boul, nici plugul. Și nici sămânța lăsată de Dumnezeu nu ajunge pe acolo. De aceea hotarele sunt ale lor, ale dracilor; pentru hotare se ceartă oamenii între ei, ajungând chiar la bătaie și la crimă. Tot așa și la răscruci le drumurilor.

Acolo se întâlnesc drumurile de la diferite sate și locul nu e al nimănui.

La răscruci se întâmpla cele mai multe prădăciuni, cele mai multe omoruri, când se întorceau sătenii cu bani de la târg.

Dacă oamenii nu sunt destul de prevăzători să ridice troițe și rugi lui Dumnezeu, atunci necuratul pune stăpânire pe ele și construiește hanuri și crășme. Și atunci răscrucea este în puterea lui [5, p. 37].

Troița, va dăinui peste timp, în care rolul primordial este și va fi de apărător pentru tot ceea ce este rău pe pământ.

Bibliografie:

1 - Crăcea Elena, Dicționar latin-român, român-latin Ed. Steaua Nordului Constanța, 2009, 768 p. ISBN: 978-606-511-099-1.

2 - Eliade Mircea, Sacrul și profanul, Ed. Humanitas, București, 2000, 166 p. ISBN: 978-973-50-5662-9.

3 - Ghinoiu Ion, Lumea de aici, lumea de dincolo Ipostaze ale nemuririi, Ed. Fundației Culturale, București, 1999, 330 p. ISBN 973-577-169-1.

4 - Ienculescu Mirela, icoana chipul sacralului, Ed. Platytera, București, 2010, 231 p, ISBN 978-973-1873-19-0.

5 - Olinescu Marcel, Mitologie românească, Ed. Saeculum I. O., București, 2001, 399 p. ISBN: 973-9399-56-8, p. 37

6 - Oprișan Ionel, Troițe Românești, o tipologie, Ed. Vestala, București, 2003, 181 p. ISBN: 973-9418-68-6.

7 - Ștef Dorin Istoria folcloristicii Maramureșene, Ed. Etnologică, Baia Mare, 2006, 260 p. ISBN: 978-973-8711-9-2.

8 - Vulcănescu Romulus, Coloana Cerului, Ed. Academiei R.S.R., 1972, 268 p.

Reviste:

9 - Revista română nr. 2 (60) / 2010, REPCIUC Ioana, TROIȚA. Valori Etnografice Românești în Oltenia, Timoc și Voievodina, , pp. pp. 22-24.

Penelopa, de la Homer la... Năstase Marin

Ghiță Nazare

După peste 3000 de ani, Homer, Ulise și Penelopa revin în actualitate, la Galați. Un Ulise contemporan, alias profesorul Gheorghe Felea, revine în Ithaca danubiană printr-un „florilegium in honorem” dedicat de mai mulți colegi și prieteni (v. Gheorghe Felea, George Lateș, *Ithaca Danubiană, Florilegium in honorem profesorii Gheorghe Felea septuagenarii contextum*, vol. I, Editura Universitară Danubius, Galați, 2021), în vreme ce Năstase Marin face un remarcabil efort oferindu-ne o Penelopă contemporană, în aproape 1000 de pagini, dispusă să suporte o așteptare de peste 10 ani nu pentru anticul și miticul Ulise, ci pentru Ionuț al ei din satul gălățean Visa, plecat la muncă în Italia.

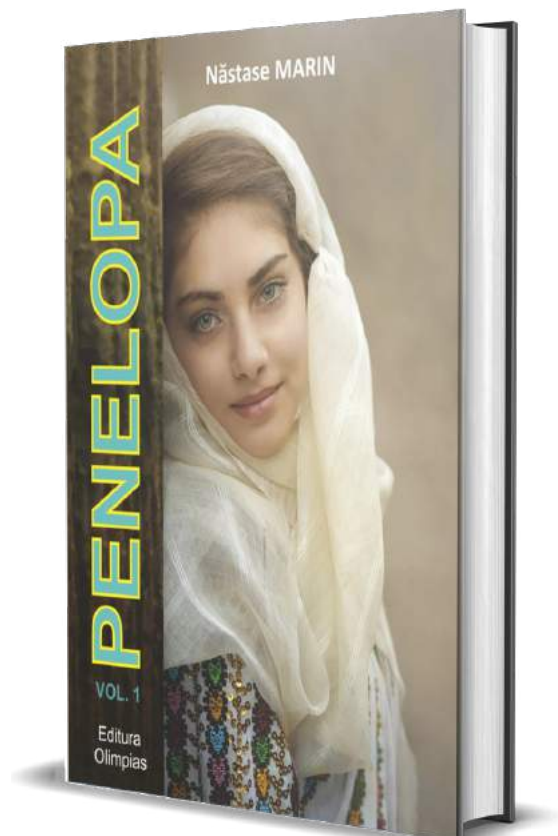
Năstase Marin nu debutează editorial acum. *Penelopa*, care face obiectul considerațiilor noastre în rândurile următoare, este cea de-a opta carte apărută sub semnătura autorului gălățean (v. *Penelopa*, Editura *Olimpias*, vol. 1-2, Galați, 2022).

După debutul la editura Școala Gălățeană, în anul 2004, cu romanul *Mărțișor*, ca și cea de-a doua carte, *Fermecate obiceiuri*, apărută un an mai

târziu, Năstase Marin devine „clientul” editurii *Olimpias*, unde publică *Magia colindei* (2007), *Domnișoara Iulia* (2009), *S.R.L. AMARU* (2012), *Limba românilor* (2013) și *Noaptea sufletelor stinghere* (2019). De asemenea, Năstase Marin semnează contribuții semnificative în mai multe antologii (*Călătorie de vis*, *Armonii celeste*, *Comori de vise*, *Viitorul trecutului prezent* și *În vârful picioarelor pe tărâmul copilăriei*).

Cum spuneam mai înainte, Năstase Marin face un efort remarcabil pentru a scrie cele două volume însumând aproape 1000 de pagini, unde își pune în valoare harul de povestitor, dovedind că stăpânește foarte bine arta dialogului, ca și cu alte prilejuri, este meticolos în ceea ce privește documentarea socio-economică și financiară în probleme specifice perioadei postdecembriste, de trecere de la economia centralizată, socialistă, la economia de tranziție, spre capitalism, un capitalism, totuși, confuz, așa zis sălbatic. Este semnificativă în acest sens concluzia-exemplu pentru alți întreprinzători a unui antreprenor ambițios, angajat în mari proiecte de dezvoltare, ale cărui afaceri, însă, „se zbăteau în insolvență și își dădeau duhul în faliment”. „Ce-ați crezut voi că este

capitalismul ăsta...sălbatic?, se adresa el începătorilor. O cursă infernală, dragii mei. Cine nu găfâie, încetinește și iese din cursă, dispăre. Așa că... scumpilor, obișnuiți-vă să alergați mereu, cu tot efortul în această interminabilă cursă contracronometru în care ne-am înscris și din care nu ieșim decât cu picioarele înainte. Ha, ha, ha! Dacă nu vă obișnuiți cu ritmul ei, în lături cu voi! Sau...respirați adânc, calmați-vă și alergați mereu... mereu... mereu...” (p.407, vol.2). Era o palmă dată celor care au crezut și, din păcate, mai cred încă într-un capitalism primit în dar, venit peste noapte, fără trudă și sacrificii. Din păcate, mulți și-au pierdut busola și s-au înregimentat în cea de-a doua categorie, a celor fără de lege, a îmbogățitorilor fără muncă, a profitorilor, a multora care au crezut că politica le poate oferi doar șansa prosperării.

Mulți oameni ai satelor, între care și cei de la Visa, s-au aruncat în tot felul de inițiative, pornind afaceri solicitând mari împrumuturi de la bănci, cum ar fi: ferme de creștere a păsărilor sau a porcilor, magazine alimentare, ferme de tractoare pentru a lucra pământurile devenite acum proprietate privată, câmpuri de eoliene și panouri solare (aspecte pe care, surprinzător, autorul le cunoaște foarte bine și le pune în scenă cu lux de amănunte) etc. Nepriceperea, cât mai ales datoriile acumulate la bănci datorită împrumuturilor i-au dus însă pe entuziaștii antreprinzători la faliment. În acest context, apare ideea concentrării capitalurilor, a înființării unei Cooperative la Visa, în care să fie atrași și „ultimii proprietari care își mai muncesc singuri bucățelele de pământ, fără nicio speranță de a ieși din sărăcie”, era opinia unor mici proprietari mai luminați la minte, chiar fără prea multă școală (vezi cazul lui George, sătean cu spirit de inițiativă, care renunță să meargă la facultate din respect pentru munca tatălui său, zootehnia, pe care încearcă să o dezvolte), cât și a altora plecați în străinătate (cum era cazul lui Emil, băiatul primarului cu trei mandate la activ), devenit reputat inventator în Anglia (vezi inițiativa acestuia, în colaborare cu George, de a aplica la Visa descoperirile sale în ceea ce privește sistemul de eoliene, ca și panourile solare).

„Nu vreau să vă întoarceți în comunism, dar nici în capitalismul ăsta stupid în care vă zbateți fără scăpare. În final, vă propun să încheiem un act numit așa: *Act de colaborare și ajutor mutual între...*, reprezentată de...și...reprezentată de...” (p.194, vol.2), le explică sătenilor unul dintre vizionari. „Englezul” Emil Suruceanu, inventatorul, vine la Visa să-și prezinte marea invenție în domeniul eolienei și să încheie un contract privind amplasarea acestora pe câmpiile Cooperativei din comuna natală.

În afara faptului că micile ferme nu erau deloc productive, chiar înglodându-i pe proprietari în datorii, făceau și mari probleme comunității. Spre exemplu, fermele de porci și de păsări ale familiei Dobrescu (George, fiul lui Vasile Dobrescu și al Drinei) afectau și atentau la sănătatea locuitorilor comunei, situație în care proprietarii erau avertizați de autoritățile locale că „activitatea dumneavoastră este extrem de poluantă, nocivă chiar și nu poate fi tolerată de vecinii dumneavoastră” (p.31, vol.2), existând astfel chiar un conflict deschis cu Primăria din Visa, ceea ce-i va determina pe proprietari să renunțe la contractele pe care le aveau pentru porci (p.77, vol.2).

Deși tangențial, Năstase Marin surprinde și câteva scene privind alegerile „curat democratice” din perioada postdecembristă. Victorița îi propune soțului, primarul Radu Suruceanu, să nu mai candideze pentru al cincilea mandat de primar la Visa, „să lase naibii politica și primăria, să iasă la pensie, ca să trăiască liniștiți și fericiți împreună, ajutând cele două genii tehnice – copiii lor, n.n. - să-și realizeze proiectele”. Intrigat de propunere și stăpân pe situație, Radu îi răspunde categoric soției, într-un stil caragiesc: „Nu se poate, dragă, să renunț. Tocmai acum, în prag de campanie, să renunț la primărie? Acum, când ticălosul de Titi Bădic, javrele de subalterni, vicele și perceptorul, toți se încumetă să mă înfrunte, să mă *atace la baionetă*, să mă facă pulbere, eu să mă retrag din cursă ca un laș? Cum să-mi abandonez alegătorii, ca pe niște puișori lipsiți de apărare în fața corbilor necruțători? Ar fi o inconștiență, dragă, o lipsă de responsabilitate” (p.121, vol.2). Discuția continuă pe un ton ridicat, apar jignirile, dezvăluirea unor combinații amoroase etc., dar lasă cititorului plăcerea de a savura dialogul dintre cei doi soți. Din păcate, chiar în plină campanie electorală,

Radu Suruceanu suferă un accident vascular și este nevoit să renunțe la o nouă candidatură de primar la Visa.

Totuși, cartea lui Năstase Marin se dorește a fi și o carte de dragoste, ideea mustind aproape în fiecare dintre cele 60 de capitole care alcătuiesc cele două masive volume. Chiar titlul cărții sugerează o asemenea constatare. Dragostea este însă transpusă de autor – ficțiune sau chiar dincolo de ficțiune – în diferite ipostaze, uneori obsedante, provocatoare: dragoste din amintirile tinereții (Radu Suruceanu și Drina Dobrescu), oameni ajunși acum la vârsta senectuții, cu familii încheigate; dragoste bănuită între Emil, „englezul”, băiatul lui Radu Suruceanu și Ioana (Penelopa), fata Drinei Dobrescu; dragostea adevărată între George și Lucia, care au și întemeiat o familie, dragoste la prima vedere, între Victorița, soția lui Radu Suruceanu, primarul localității, și „un lungan de la tractoare”, drept răzbunare că femeia a fost înșelată de soț cu iubirea lui din tinerețe, Drina Dobrescu, prietena Victoriței; dragostea împărtășită a americanului Mike pentru Ioana (Penelopa) bruiată însă permanent de verișoara acesteia, Mirela, care, din dragoste pentru Mike îi acceptă acestuia și iubirea totală pentru Ioana, în detrimentul ei. Nu de puține ori, din dorința de a demonstra dragostea nebună, totală, chiar între partenerii enumerați mai sus, autorul insistă în folosirea unui limbaj licențios în descrierea momentelor amoroase (vezi, spre exemplu, vol.2, p.219; p.252). Nu v-ați plictisit de atâtea combinații amoroase? În cele două volume veți mai găsi și alte exemple.

Revenim la ceea ce consider că este, de fapt, nucleul acestei cărți de dragoste, iubirea dintre Ioana Dobrescu, devenită pe măsura trecerii anilor Penelopa, o prea

frumoasă fată, adorată și râvnită de mulți tineri, și holteiul abia venit din armată, vecinul ei, Ionuț, cu 10 ani mai mare. Dragostea „chioară” dintre Ioana și Ionuț pare de la început cimentată pe ideea comună de a întemeia o familie. „Vreau să trăiesc numai cu tine, pentru că tu ești femeia visurilor mele”, îi spune Ionuț Ioanei, iar aceasta îi răspunde incredibil de matur pentru vârsta unei copile: „Crezi că, dacă am numai paisprezece ani, nu înțeleg ce este o căsnicie?”, „Nu pricepi că, în afară de tine nu pot să mai iubesc pe altul?” (p.5, vol.1).

Din păcate, plecarea lui Ionuț la muncă în Italia din dorința de a agonisi bani pentru a construi o gospodărie cu Ioana, răcește relațiile dintre cei doi. Ioana, conform declarațiilor sale, este dispusă să-l aștepte oricât pe cel pe care îl considera alesul inimii sale. Rezistă tuturor avansurilor venite din partea multor tineri care râvneau la frumusețea ei. Surprinzător este că Ionuț nu-i destăinuie Ioanei ce și unde lucrează în Italia (asta rămâne o enigmă!) și, mai mult, doar sporadic și prin intermediari mai comunică cu Ioana. Prietenia lor lăncezește, mai pâlpâie doar în sufletul Ioanei. Este, poate, și deznădejdea care o determină să accepte, în ceasul al doisprezecelea, propunerea lui Mike de a-l urma în America. Și tot întâmplarea face ca lucrul acesta să nu se întâmple, deși Mike și Ioana ajung în aeroport cu biletele cumpărate pentru drumul peste ocean, situație de care va profita verișoara ei, Mirela. Momentul este unul apoteotic, dar nu-l dezvăluim lăsându-i cititorului curiozitatea de a-l descoperi.

Personal, mi-ar fi plăcut ca Ioana să suporte până în final chinurile dragostei pentru Ionuț, să fie mai prezentă în paginile cărții pe timpul cât Ionuț a lucrat în Italia, și să-l aștepte până la întoarcerea acestuia, împreună cu care să construiască apoi o

CASĂ DE PIATRĂ, iar autorul să fi urmărit în romanul său, cu prioritate, firul dragostei adevărate dintre cei doi, chiar și numai pentru a fi un exemplu altor mii de tineri, altfel subiectul povestirii poate fi dus și într-o altă direcție. Poate și efortul de a citi o carte de aproape 1000 de pagini este prea mare pentru timpurile noastre. Evident, este dreptul autorului de a-și construi povestirea, fie adevărată, fie închipuită, precum dorește.

*Năstase Marin, *Penelopa*, vol.1-2, Editura *Olimpias*, Galați, 2021, 968 pagini

Fauna lumii pe bancnote și monede

Radu Moțoc

Când două instituții naționale colaborează pe un subiect comun, rezultă cu siguranță un succes pentru publicul larg. Așa a fost cazul când Banca Națională a României și Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”, au decis în anul 2014, să trateze un subiect deosebit de interesant: **Fauna lumii pe bancnote și monede**. Guvernatorul Băncii Naționale a României, Acad. Mugur Isărescu, în prefața volumului **Zoo Monetar**, avea să mărturisească: „Expoziția este rodul colaborării dintre două instituții cu existență centenară. Rezultatul acestui parteneriat se dovedește a fi un demers cultural novator, în care sistemele moderne de expunere și utilizarea a tehnologiilor multimedia aduc un plus de atractivitate, în contrast cu vechimea unora dintre obiectele expuse.

Fig. 1 Decadrahmă, Siracusa 400 î.Hr.

Avers: Cvadrigă în galop, condusă de un personaj mitologic încoronat de Victoria.
Revers: Capul Persefonei încoronată cu spice, înconjurată de 4 delfini.

În expoziție sunt prezentate peste 300 de însemne monetare: bancnote, monede și medalii, care ilustrează animale reprezentând vechi legende sau simboluri naționale, evidențiate prin compoziție grafică și cromatică deosebită¹. Și directorul Muzeului Național de Istorie Naturală *Grigore Antipa*, dr. Dumitru Murariu, avea să se refere la această expoziție: „Natura, flora și fauna ei, pietrele prețioase și istoria sacră sunt marile domenii ale simbolismului

1 Zoo Monetar, Fauna lumii pe bancnote și monede, BNR, 2014, pag. 4

antic și medieval, în care animalele reale și fantastice sunt purtătoarele unor mesaje care, pentru noi, cei de acum, și-au pierdut, în bună parte, sensul. Animalele reale, ca și cele fantastice, au fost alese de oameni pentru a ilustra virtuțile, dar și viciile. Această expoziție oferă vizitatorilor oportunitatea studierii diversității faunei și altfel decât zoologic, dând posibilitatea accesării de informații științifice și culturale din domeniul numismaticii”².

Fig. 2 Taler din Boemia la 1520

Avers: Sfântul Ioachim în picioare.

Revers: Un leu

Argumentele pentru care s-a organizat această expoziție au fost expuse de un remarcabil specialist în numismatică dr. Cristian Scăiceanu: „Disciplină specializată a istoriei, numismatică se adresează cu precădere unui cerc de inițiați, specialiști ai domeniului. Vechimea, raritatea, valoarea de piață, contextul istoric și economic în care au fost emise monedele și bancnotele, sunt toate elemente luate în considerare de specialiști atunci când analizează o piesă numismatică. Demersul nostru expozițional încearcă printr-o abordare novatoare, să prezentăm banii atfel decât în mod obișnuit. Animalele, ca și banii,

2 *Ibidem*, pag. 8

fac parte din viața cotidiană a oamenilor, dar am căutat să punem în valoare, într-o manieră pe care ne-am dorit-o inedită prin prezența animalelor pe monede și bancnote.

Fig. 3 Tetradrahmă din anul 400 î.Hr., din argint. Avers: Capul Athenei, înconjurat de 4 delfini. Revers: Persefona conducând cvadriga în galop, ținând în mâna dreaptă o făclie.

În cadrul expoziției sunt prezentate publicului peste 300 de piese numismatice din colecția Muzeului Băncii Naționale a României. Cele mai vechi monede datează din secolul al V-lea î.Hr. Astfel, publicul are ocazia să cunoască civilizații de mult apuse (Grecia antică, Imperiul Roman etc), dar este invitat și la o călătorie imaginară pe șase continente, prin intermediul bancnotelor din 59 de state și teritorii”³.

Fig. 4 Medalion din Imperiul Roman cu Traian în 98-117 d.Hr., din bronz
Avers: Capul lui Traian. Revers: Cerb alegând urmărit de trei câini

Reprezentările animalelor în numismatică românească este prezentată

3 *Ibidem*, pag. 10,11

de muzeograful Muzeului Băncii Naționale a României, Dan Ilie: „Din cele mai vechi timpuri, monedele (și ulterior bancnotele) pe lângă funcția lor specifică, aceea de instrument de plată, au constituit și un foarte eficient mijloc de propagandă. Dacă pe avers (fața monedei) de regulă era reprezentat regele sau împăratul emitent în diferite ipostaze, imaginile și inscripțiile de pe revers înfățișau zeițăți, animale sau monumente.

Fig. 5 Turnată la Sadagura-Bucovina, cu valoarea de 2 parale. Pe avers, sub coroană, sunt stemele heraldice ale Moldovei, cu capul de bour și a Țării Românești, cu vulturul cruciat.

Conviețuirea dintre om și animale din mediul său înconjurător a generat în numismatică un simbolism bogat și variat, numeroase și diverse reprezentări animaliere regăsindu-se în iconografia monetară din întreaga lume, din antichitate până în zilele noastre.

Fig. 6 Tetradrachmă, Atena, din sec. V-IV î. Hr. Pe avers: Capul zeiței Athena. Pe revers: Bufnița privind înainte

Să amintim că primele monede bătute pe teritoriul României de astăzi,

drahmele cetății Histria, care au circulat începând cu secolul al V-lea î.Hr., aveau reprezentat pe avers un vultur ținând în gheare un delfin. Din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, Moldova și Țara Românească fac uz de deptul regalian de a bate monedă. Începând cu *groșii* lui Petru Mușat, monedele moldovenești au ilustrat pe avers capul de bour având între coarne o stea cu cinci raze, în timp ce pe *ducații* muntenești, emiși din timpul domniei lui Vladislav I Vlaicu, apare vulturul cruciat.

Fig. 7 Legat de păsări de pradă – 1 dolar, SUA din 1883. Pe avers: Libertatea diademată. Pe revers: Vulturul cu aripi desfăcute, ținând în gheare o ramură.

După Unirea Principatelor Române din 1859, înființarea unui sistem monetar național a fost considerată de Alexandru Ioan Cuza drept prima reformă financiară, care trebuie întreprinsă pentru a pune capăt haosului monetar din acea perioadă.

Eforturile pentru obținerea dreptului de a emite monedă proprie s-au concretizat abia la începutul domniei lui Carol I când, la 22 aprilie/4 mai 1867, a fost promulgată *Legea pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor*, leul devenind unitatea monetară a României, divizat în 100 de bani.

Alegerea leului ca monedă națională nu a fost deloc întâmplătoare. Leul, datorită calităților care îi sunt

atribuite, este unul dintre animalele cel mai des reprezentate atât pe monede și bancnote, cât și în heraldică, ca simbol al vigilenței, puterii și suveranității.

Fig. 8 Patru ducați din Austria – 1915. Pe avers, bustul împăratului Franz Joseph. Pe revers, vulturul bicefal, încoronat cu stema Austriei pe piept.

De la sfârșitul secolului al XVI-lea, o importanță covârșitoare pentru istoria monetară a României au avut-o *talerii* emiși în Provinciile Unite din Țările de Jos care, pentru că aveau reprezentat pe revers un leu, erau cunoscuți sub denumirea de *taler-leu*.

În 1867 au fost puse în circulație primele monede românești, cu valori nominale de 1,2,5 și 10 bani. Aceste monede au pe avers stema țării unde apar acvila cruciată și capul de bour.

Fig. 9 Un dublu ducat din Nuremberg, anul 1700. Pe avers este un vultur stând desupra a trei steme. Pe revers: un miel pascal stând pe un glob ținând un steag

La monedele de argint de 1 leu și de aur de 20 lei bătute în 1870 cu ocazia inaugurării Monetăriei Naționale, ca o încercare de afirmare a suveranității naționale, stema este înlocuită cu efigia lui Carol I. Ca urmare a protestelor Porții, producția din România este oprită și, până la obținerea independenței, emisiunile monetare ale României au fost comandate în străinătate.

După Marea Unire stema de stat era alcătuită dintr-un scut unde apare o acvilă cruciată și încoronată, cu un sceptru în ghiara stângă și o sabie în cea dreaptă. Pe pieptul acvilei figurează un alt scut unde se găsesc, stemele provinciilor.

Fig. 10 Moneda de 5 pounds de aur, Marea Britanie, 1902. Pe avers este capul regelui Eduard VII. Pe revers este Sf. Gheorghe călare omorând balaurul.

În perioada interbelică o temă frecventă este *acvila*, ca simbol pentru zborul spre înălțime, demnitate și curaj. Nu lipsesc reprezentările ecvestre ale lui Carol I și ale lui Carol II, calul sugerând măreție, prestigiu și noblețe⁷⁴.

Organizatorii aceste expoziții au căutat atent criteriul de expunere, descoperind farmecul în expresivitatea animalelor de pe monede și bancnote. Astfel au fost puse în valoare piese înfățișând de la animale marine la păsări de pradă, de la

mamifere din savană la animale domestice, de la păsări exotice la animale fantastice.

Fig. 11 Animale sălbatice rare, China, este moneda de 5 yuan din cupru, 1995. Pe avers, stema R.P.Chineză. Pe revers, o maimuță stând într-un copac.

Animalele, ca și monedele sau bancnotele în ansamblul lor, vorbesc despre epoci, culturi și tradiții.

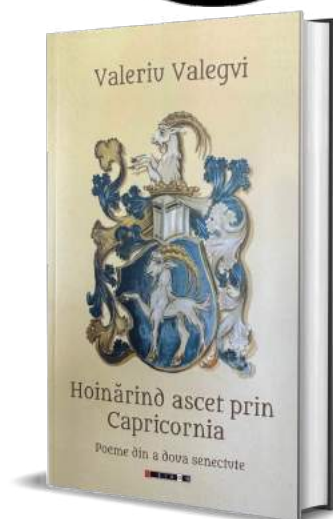
Peste 100 de specii din fauna lumii și 300 de însemne monetare sunt actorii principali ai expoziției, vorbind despre segmente ale istoriei și geografiei lumii: din secolul al V-lea î. Hr., până în anul 2013, de la monede antice și moderne din 18 state, regate și imperii, până la bancnotele moderne din 59 de state de pe 6 continente.

Cele două instituții naționale, care au organizat această expoziție merită toate felicitările noastre

Răftulescu

Răftulescu

Valeriu Valegvi
Hoinărind ascet prin Capricornia
Poeme din a doua senectute
Ed. EIKON

Eugenia Bădila Karp
Dor, Dorulet...
Ed. EZP

Orașul din vale

Călătorii paralele III

Prima parte: A cincea zi

Capitolul I. Maidanul cu fete

Ioan Gh. Tofan

Se poate spune că după criza din 1962 a rachetelor rusești, plasate în Cuba, dezamorsată până la urmă, următorul an, 1963, a fost, cel puțin în primele trei trimestre, unul destul de liniștit în lume. Războiul rece devenise mai puțin rece, în Iranul condus de șahul Mohamed Reza Pahlavi femeile obțineau pe 27 februarie dreptul la vot; pe 7 aprilie Republica Federativă Populară Iugoslavia devenea Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, iar Iosif Broz Tito era declarat președinte al acestei federații pe viață; pe 16 iunie sovieticii o trimiteau în spațiu pe Valentina Tereșkova, prima femeie cosmonaut din lume, iar pe 21 iunie la Vatican se înscăuna, pentru paisprezece ani, charismaticul papă Paul al VI-lea.

E drept că pe glob mai aveau loc și conflicte armate sau chiar mari catastrofe naturale, de pildă, ca erupția vulcanului Agung din Bali, soldată cu moartea a 11.000 de oameni. Toată lumea avea însă avea să fie zguduită de asasinarea, pe 22 noiembrie a tânărului președinte american John F. Kennedy care reușise în scurtul lui mandat să evite la mustață un conflict armat, poate chiar nuclear, cu Uniunea Sovietică. Autorul nu crede însă că pe Ionel Corban, care se

transforma încet, dar sigur, într-un tânăr tot mai avid de cunoaștere a vieții, dar destul de introvertit în această privință, pentru că o căuta mai mult în cărți, l-ar fi interesat prea mult situația politică sau socială a lumii, chiar dacă acasă mai citea și el pagina externă a cotidianului gălățean *Viața Nouă*, la care tatăl său era abonat. Sexualitatea ținută în frâu de o abstenență nedorită, îi dădea destul de furcă, ca oricărui alt băiat de vârsta lui.

Era în continuare rezervat cu fetele care-i plăceau, nereușind să se apropie de ele, deși coșurile de pe față, care-i accentuau timiditatea, nu mai erau așa de multe. Pe fetele din Piața Veche, pe care le învăța să danseze în curtea bisericii Precista sau în curtea familiei Chitic, le considera prea mici pentru a se gândi și altfel la ele. După bătaia cruntă încasată de cei doi derbedei, Albert și Ariton, în curtea bisericii Precista, de la nea Sava și cumnatul acestuia, Ionel Corban rări drumurile în Piața Veche, nu pentru că și-ar fi uitat prietenii, ci pentru că nu mai avea tot timpul la dispoziție. Reușise să-și găsească ceva de muncă, pe perioada vacanței, mai bine zis, pe ce mai rămăsese din ea, la un depozit al I.C.R.M.-ului din valea orașului,

ca muncitor sezonier necalificat. Salariul mic al maică-sii, care lucra ca spălătoareasă la Căminele Studențești ale Institutului Politehnic, împreună cu pensia și mai mică, de boală a tatălui, nu aduceau destui bani care să le ajungă pentru mâncare, îmbrăcăminte, dar și pentru lemnele de care aveau nevoie iama, ca să încălzească cele două camere de pe strada Română, unde stăteau cu chirie din anul 1957. Băiatul lor, aflat în creștere accelerată, avea mereu nevoie de încălțăminte și de haine noi.

Bineînțeles că lui Ionel i-ar fi plăcut să invite în oraș o fată, ca să vadă un film împreună și să meargă apoi la o cofetărie, dar cu ce bani și cu ce haine? Cu toate astea, ceva legat de fete se întâmplase chiar înainte de a începe să muncească în acel depozit, într-o dimineață de duminică, din vara aceea, a anului 1963, după orele zece, pe când stătea întins în camera de la față, pe covorul de iută și citea un roman de Balzac, Ionel primi vizita lui Costică Trifan, unul dintre cei doi băieți care locuiau pe aceeași stradă. Relația cu cei doi băieți se răcise de câțiva ani, după ce Costică repetase clasa a V-a de două ori, iar părinții îl țineau mai mult în casă, iar Titel Frangetti, celălalt băiat, intrase la o școală profesională de pe strada Traian. Contribuise și Ionel Corban la situația asta, prin hotărârea pe care o luase, într-o anumită perioadă, să reînnoade prietenia cu băieții din Piața Veche.

Costică, reușind până la urmă să termine cele șapte clase elementare, era acum elev al singurei școli profesionale de ceasornicărie din Galați, care își avea sediul într-o clădire urâtă și pătrătoasă, cu demisol, de pe strada Labirintului, colț cu strada Alexandru Ioan Cuza, astăzi fiind transformată într-un motel cu două sau trei stele. Îmbrățișase meseria tatălui său, care

era tot ceasornicar și nu făcuse rău deloc. Orice amărât își cumpăra pe atunci măcar un ceas de mână rusesc Pobeda, iar în mai toate casele din oraș nu lipseau ceasurile mecanice, tip CFR mai ales, de care oamenii aveau atâta nevoie ca să se scoale la timp, când plecau la serviciu.

Până la invazia ceasurilor electronice, ceasornicarii continuau să se bucure de mare căutare. Aidoma lui Ionel, Costică trecuse în anul trei, urmând să termine școala anul următor. Puștiul bălai, cu vârtej în frunte și mutra obraznică de odinioară, devenise un tinerel cu obrazul ca piersica, care afișa un zâmbet perpetuu de siguranță pe figura lui imberbă încă.

Ionel îl măsurase cu antipatie și invidie, după ce intrase atunci în cameră.

- Mi-a dat voie maică-ta să intru, se scuză el pentru intrarea intempestivă.

- Mătura în curte, completă, ca să fie sigur că a fost crezut.

- Ce treabă ai cu mine? îi răspunse, supărat.

Trebuia să se despartă de personajele din carte care locuiau sau doar luau masa în pensiunea doamnei Vauquer din Paris și asta nu-i convenea deloc. Doi bărbați din acea lume descrisă în roman îi atraseră atenția în mod deosebit. Aceștia, Eugene de Rastignac și Vautrin, după ce se contraseră amândoi ca doi cocoși, gata să se încaiere, tocmai purtau un dialog mai mult decât interesant, care răsturna întreaga situație, iar dobitocul dăduse buzna, întrerupându-i lectura. Închise volumul și se ridică în picioare.

- Ionele, tu o știi pe fata aia care stă pe partea cealaltă parte a străzii, mai aproape de Dunăre? îl întrebă Costică, ignorând lipsa

de politețe a fostului prieten.

- Una cu părul lung, mai mult blond decât șaten, care a terminat în vara asta școala elementară? Întrebă, brusc înviorat.

- De ea voiam să-ți vorbesc. Petrina o cheamă, dacă nu știai. Ai văzut ce ochi frumoși are? Am invitat-o ieri la un cinematograf, ca să vedem un film dar m-a refuzat, zicându-mi că nu-i dă voie maicăsa, fiind prea mică. Mi-a zis însă că totuși am putea să ne vedem astăzi după-amiază în maidan, dar să nu vin singur, ci cu un prieten.

- Aha! Te-ai gândit la mine, te pomenești. Care-i motivul?

- Ce motiv?

- Motivul care o îndeamnă să se întâlnească cu doi băieți deodată.

- Păi, nu ți-am spus? Vine împreună cu Lucica, o brunetă care s-a mutat anul trecut pe strada noastră. I-a fost colegă de clasă. O știi, nu?

- Cred că da. E o fată slăbuță, cu părul tăiat scurt, simpatică și destul de frumușică. Petrina e mortală însă, în comparație cu Lucica! Păcat că sunt puștoaice amândouă! Ce naiba vor să facem în maidan, printre scaieții ăia?

- Să jucăm cărți, tabinet, șeptic, licitație, toci, de-alde astea, că pocher nu știu.

- Ce te face să crezi că ele ar putea și pocher? nu se abțin să-l ia în zeflema.

Băiatul ăsta continua să-l calce pe nervi cu înfățișarea lui de tânăr fante de mahala, căruia fetele aveau să-i cadă în curând la picioare, dar ce-i spunea îl interesa.

- Ziceam și eu așa, că veni vorba. Hai să mergem, doar nu avem nimic de pierdut, răspunse Costel.

- Bine, dacă insiști, nu te refuz.

O știa pe Petrina cum își știa toți vecinii care stăteau în apropiere. O vedea uneori când se ducea sau venea de la școală, și îi admirase frumusețea copilărească încă, atrăgându-i atenția ochii ei mari și umezi care se scaldau permanent într-o baie de lumină.

O urmărise crescând, fără a face din asta un scop, așa cum urmărise de altfel toată viața care pulsa pe strada unde locuia.

Se transformase sub ochii lui dintr-o fetiță care purta părul împletit în codițe, într-o domnișoară cu părul bogat, lung până la brâu. Nu se gândise o clipă că o fată ca ea l-ar putea place vreodată, dovadă fiind că ea îl invitase pe Costică, frumusețelul cu vârtej în frunte, la o partidă de cărți, nicidecum pe el. Dacă cineva i-ar fi spus atunci că peste douăzeci și șapte de ani Petrina avea să-i devină cea de a doua soție, după ce avea să divorțase de prima, dar la distanță de cinci ani, ar fi zis că e nebun. Dar nici Lucica nu era de lepădat, și-a spus atunci, așteptând cu nerăbdare neașteptata partidă de cărți.

Petrina se prezentase la întâlnire cu pachetul de cărți de joc într-o mână și cu o pătură ținută la sâni ei mici, abia înmuguriți, în cealaltă mână. Se întâlniseră pe la trei după-amiază, când vipia lunii iulie se așezase tremurând peste oraș ca o plapumă de lână într-o casă deja prea încălzită, iar mahalagii, care nu erau la serviciu, dormitau prin camere, făcându-și siesta, dacă căldura din podurile încinse de acoperișurile de tablă nu-i alungaseră prin curți, la o presupusă răcoare.

Găsiră cu chiu, cu vai, un petec de

iarbă uscată la umbra unei remorci-dormitor, dezafectată și uitată în maidan de cine știe cât timp, din cele care erau folosite ca dormitor ambulant de muncitorii de pe șantierele patriei, cu osia, șasiul și cârligul de remorcă acoperite de rugină. Fetele purtau rochițe vapoase de vară, înfoiate de la mijloc în jos datorită pliurilor din talie, reminiscență poate a jupoanelor de tip clopot care se purtasera până nu demult. Petrina vorbea și râdea pentru amândouă, încântându-le urechile, cu glasul ei melodios. Se așezaseră cu toții pe pătură, fetele trăgându-și bine rochiile scurte peste genunchi rotunzi, rumeniți de soare, de la care băieții nu-și putuseră desprinde privirile până atunci.

Se formaseră apoi echipele, așa cum se așteptase, el jucând împreună cu Lucica împotriva Petrinei și a lui Costel. Ionel, amețit de mirosul de liliac și iasomie al apei de colonie cu care se dăduseră fetele din belșug, dar și de prezența lor atât de apropiată, străbătut fiind și de un fior emoțional plăcut, dar care-i stânjeniseră mișcările firești și îi opriseră vorbele spirituale pe care ar fi vrut să le scoată din gură, nu prea reușise să se concentreze asupra jocului. Bătos și mut pierduse majoritatea partidelor. Cu fruntea umedă mai mult din cauza emoției intense decât din cauza caniculei, reușise să-și supere partenera de joc. După ce-l săgetase cu privirea de câteva ori, brunețică tunsă băiețește, își îndreptase ochii tot mai des spre viitorul ceasornicar. Acesta, măgulit, îi zâmbise cuceritor, arătându-și dantura perfectă și albă. Ionel realizase în scurt timp că era în plus acolo, amândouă sorbindu-l din priviri pe celălalt băiat. Jocul de cărți nu fusese altceva decât un pretext pentru cele două fete ca să-l cunoască doar pe zâmbărețul cu vârtej în frunte, și-a zis. Mai târziu, amintindu-și amuzat de acea aproape uitată partidă de cărți, nu avea să rețină nimic din

dialogul și replicile purtate în timpul jocului și nici cum se terminase întâlnirea. În schimb vedea scena în cele mai mici amănunte: rochiile fetelor, una cu buline, cealaltă cu flori, strada pustie, largă și prăfoasă cu aerul parcă lichefiat de căldură, cu pietrele de râu de dimensiuni diferite afundate care păreau că vor să irupă din pământul uscat al străzii, cu iarba pârjolită de soare pe care Petrina întinsese pătura, dar și cu remorca părăsită care-i proteja de soarele care, altminteri, le-ar fi ars pielea ca un fier de călcat încărcat cu jar de cărbuni. Ajuns acasă își privise cu ciudă fața prelungă și suptă, cu bărbia ascuțită, apucându-se apoi să-și maltrateze furios puținele coșuri care se încăpățâneau să nu-i treacă.

Aproape tot restul vacanței de vară, Ionel lucrase în acel depozit din valea orașului, descărcând pe rampa magaziiilor diverse articole de menaj ca oale și crățiți emailate, veselă de porțelan, tacâmuri metalice și sticlărie diversă, din autocamioane Steagul Roșu, care veneau încărcate din țară. Nu era o muncă prea grea. Avea colegi de muncă pe doi foști camionagii, care se apropiau de vârsta pensionării, dar erau încă în putere. Purtau ca în vremea când fuseseră proprietari de atelaje, brâuri albe lungi pe care le înfășurau de mai multe ori peste mijloc, direct peste cămașa suflecată până la coate și peste betelia pantalonilor de doc spălăciți, care fuseseră cândva bleumarin sau gri, iar pe cap având îndesate șepci muncitorești. Le mai lipsea biciul înfipt în brâu pe care să-l folosească dacă aveau nevoie ca să-și mâne caili.

DICTIONAR

Artiști plastici gălățeni (190)

Corneliu Stoica

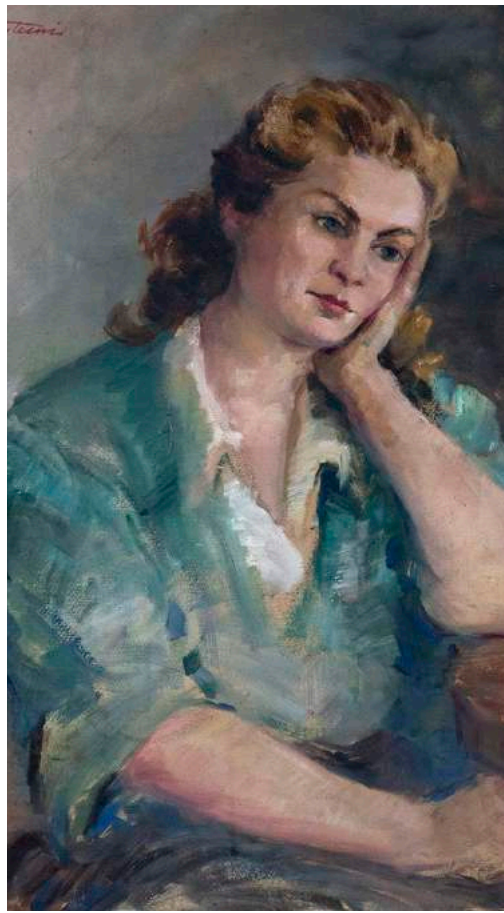
Cantemir, Clara - pictor, grafician (n. 22 ianuarie 1905, Hârlău, Iași - m. 13 decembrie 1993, București). A absolvit Școala de Arte Frumoase din Iași, unde a studiat cu pictorii Octav Băncilă, Gheorghe Popovici și Ștefan Dimitrescu. Căsătorită cu un comandor de aviație, în perioada interbelică a funcționat ca profesoară la Liceul de Fete din Tecuci. Aici și-a organizat în 1936 prima expoziție personală, urmată de o altele deschise la București în 1943, 1944, 1947, 1958, 1967, 1977. A fost prezentă cu lucrări în manifestările Asociației „Tinerimea artistică” (1944), a Saloanelor Moldovei, iar după 1948 a expus la expozițiile de stat anuale de pictură și grafică, precum și la alte manifestări ale breslei organizate la București și în țară. Lucrări ale ei au fost incluse în expoziții de artă românească deschise la Paris (1957), Helsinki (1960), Tokio (1963), Köln (1968), Moscova, Talin (1969), Cleveland, Boston, New York (1971- 1972), Berlin (1973), Islamabad (1975), Istanbul, Roma, Florența, Milano (1976), Ankara, Istanbul (1977), Brazilia (1982 – 1983), China (1984). A fost distinsă cu Premiul pentru Acuarelă la Saloanele Moldovei, Iași (1943) și cu Medalia Meritul Cultural, clasa I (1968).

Clara Cantemir a practicat o pictură și grafică de factură postimpresionistă. S-a remarcat îndeosebi în genul acuarelei, continuând tradiția încetățenită la noi în folosirea culorilor de apă de Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Nicolae Tonitza, Francisc Șirato, Nutzi Acontz, Max Arnold. Alături de Constantin Găvenea, Maria Constantin, Balogh Lajos, Ion Murariu, Mihail Gavrilov, ea este considerată unul dintre artiștii români contemporani care a creat opere de mare valoare artistică în genul culorilor de apă.

Clara Cantemir

„Pe gânduri” & „Casa copilăriei lui Eminescu”

Sensibilă la variațiile luminii, excelentă observatoare și cunoscătoare a plaiurilor românești, ea a surprins spectacolul mirific al firii în varii ipostaze, în tablouri încărcate de lumină, cu mari deschideri spațiale, în care totul vibrează la un înalt diapazon. Există mult sentiment în picturile sale, fie că acestea reprezintă priveliști din natură, fie că redau gingășia, delicatețea și prospețimea coloristică a florilor.

Clara Cantemir rămâne o pictoriță cu „remarcabile performanțe” și „cu un parcurs exemplar sub raport artistic”, după remarca lui Valentin Ciucă.

Bibliografie:

Octavian Barbosa, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, Editura Meridiane, București, 1976; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902-1947)*, Editura Maico, București, 2006; Vasile Ghica, *Nasc și la Tecuci oameni*, Editura PIM, Iași, 2008; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Muzeul Dunării de Jos, *Catalogul colecțiilor de ară, Călărași*, 2006; Corneliu Stoica, *Arta gălățeană feminină*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018.

Morphochroma Ioan Murariu Neamț - 80

Corneliu Stoica

Pictorul, sculptorul și profesorul Ioan Murariu-Neamț împlinește, la 24 iunie, venerabila vârstă de 80 de ani. Originar din satul Spiridonești, comuna Icușești, județul Neamț, a venit în Galați cu repartitie guvernamentală în 1966, după ce a absolvit Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, clasa profesorului Constantin Radinschi.

A lucrat ca profesor de Educație Plastică și director la Școala Gimnazială Nr. 25, desfășurând în paralel o bogată activitate artistică. În 1980 a fost admis ca membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Galați, pe care în perioada 1995 – 2006 a condus-o în calitate de președinte. A debutat cu o expoziție personală de acuarelă și pictură în ulei în iunie 1970, deschisă la Clubul Ziariștilor, aflat atunci într-o clădire din Bulevardul Republicii (azi, strada Domnească), vizavi de Cinematograful „Republica”. Acesteia i-au urmat de-a lungul anilor altele, artistul abordând între timp și sculptura: Galați (1985, 1988, 1989, 1996, 1998); Iași (1988); București (1990). În același timp a participat la numeroase manifestări colective de profil organizate în Galați, București, Iași, Tulcea, Brăila, Focșani, Buzău, Brașov, Bârlad, Vaslui, Piatra Neamț, dar și în Bulgaria, Italia, Germania, Olanda, ca și la Taberele de creație de Buzău (1981), Bulgaria (1984), R. F. G. (1986), Olanda (1987). A fost onorat cu Premiul III la Expoziția Republicană de Artă Plastică a Cadrelor Didactice, București (1976) și Premiul de Excelență al Filialei Galați a U. A. P. R. pentru întreaga activitate (2016). Are lucrări în colecții de stat și particulare din România, Bulgaria,

Cehia, Germania, Franța, Italia, Olanda, Anglia, S.U.A. Numele său este prezent în mai multe lucrări de referință, printre care: Maria Magdalena Crișan, *Artiști gălățeni*, Editura Meridiane, 1986; Corneliu Stoica, *Artiști plastici de la Dunărea de Jos*, Editura Alma, Galați, 1999; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; *Un secol de sculptură românească*, enciclopedie on-line, coordonator de proiect Radu Pervolovici, Centrul Cultural Meta, București, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția I, Muzeul de Artă Vizuală Galați, Editura „Terra” Focșani, 2007; ediția a II-a revizuită și întregită, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Filiala Galați a U. A. P. R. 70 de ani de existență, 1951 – 2021*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2021.

În expoziția personală de debut, Ioan Murariu-Neamț prezenta lucrări reprezentând îndeosebi peisaje din Delta Dunării, Galați, ca și din alte zone ale Moldovei. Ele lăsau să se vadă un pictor sensibil la variațiile luminii, capabil ca din dialogurile lui cu natura să rețină din diversitatea acesteia imagini semnificative, emoționante. El păstra în lucrările sale acel lirism cald și discret al școlii ieșene de pictură în spiritul căreia se formase și acea luminozitate coloristică ce imprimau tablourilor un nealterat fior poetic. În anii care au urmat, artistul a cultivat și alte genuri (compoziția, natura statică, portretul), iar din dorința de sinteză s-a manifestat și ca sculptor. În pictură a reținut atenția prin lucrările din ciclurile „Concertul” și „Din lumea circului”. Personajele din seria „Concertului” au în înfățișarea lor un anumit hieratism, par coborâte din icoanele noastre pe lemn sau pe sticlă. Geometrizarea formelor, culoarea dispusă pe o dominantă de ocru-auriu, ritmarea gamelor de roșu, albastru sau alb sugerează chiar cadențele

muzicii. Ciclul „Din lumea circului” este alcătuit din lucrări pictate unele în tonalități intense, altele, dimpotrivă, în culori potolite. Tablourile „Clovn cu cub”, „Clovni cu măști”, „Invitație la spectacol”, „Iluzionism”, „Clovnul”, „Circ oriental”, „Clovn cu evantai” aduc o lume aflată la confluența realului cu fantasticul. Personajele sunt purtătoarele unor sentimente contradictorii. De cele mai multe ori, de sub masca aparenței, răzbat tristețea, hazardul, nesiguranța.

În lucrările expuse în ultimii ani, artistul a preluat în unele motivul din ciclul „Concert” într-o nouă gamă cromatică, a cultivat portretul și motivul floral, iar în altele a abordat fie subiecte din călătoriile făcute peste hotare, fie inspirate de unele datini, obiceiuri și ritualuri românești, de fenomene ale naturii sau care dezvoltă tema perenității creației. Coloristic, este preocupat mai mult de folosirea galbenului solar în compoziții figurative cu accente decorative („Spectacol amerindian”, „Berliner Dom în sărbătoare”, „Între Est și Vest”, „De la Est la Vest”, „Sacagiul din Hamburg”, „Sânziene dansând”, „Vortex”, „Cercul magic”, „Odaliscă”, „Iluzie”, „Lan cu pălării”, „Superluna”, „Nălucire metaforică”, „Panta rei”, „Energii de primăvară”).

În sculptură, creația lui Ioan Murariu-Neamț a trecut prin două etape esențiale. Una ce ține de explorarea calităților plastice naturale ale lemnului, pietrei și marmurei, iar alta impunând o viziune constructivistă, dezvoltând o geometrie spațială apropiată de cea a arhitecturii. Primei etape îi corespund sculpturi precum „Clepsidra”, „Grup I, II, III, IV”, „Echilibru”, „Ritmuri I, II”, „Forme”, „Inspirație”, „Devenire”, în care euritmia liniilor și volumelor este elegantă, compozițiile sunt epurate de detaliile neesențiale. Golurile ovoidale dau impresia unor ferestre prin care se privește parcă înlăuntrul materiei. Fibrele lemnoase, nervurile descriu jocuri armonioase, de mare efect stenic. Sculpto-construcțiile („Compoziție cu arc”, „Alcătuire”, „Fluier de vânt”, „Compoziție cu moduli I, II”) sunt

concepute ca niște coloane, ca niște troițe sau ca niște stâlpi de pridvor. Accentul artistului cade pe ritmarea volumelor. Geometria obținută se apropie mai mult de arhitectură. Sunt imagini care încântă ochiul, cu atât mai mult cu cât posibilitatea de multiplicare ipotetică este nelimitată. Compoziția este armonioasă, centrul de interes variază. Unele lucrări sunt alcătuite numai din moduli, ceea ce creează puțința ca ele să fie desfăcute și montate în noi ipostaze. Intervine aici, desigur, o solicitare a fanteziei, dar și nevoia unui ochi de geometru. Și în lucrările din marmură și piatră se simte mâna artistului din sculpto-construcțiile cioplite în lemn, în modul de dispunere arhitecturală a elementelor, în geometrizarea și ritmarea formelor și volumelor și chiar în organizarea structurii compoziționale.

Sintetismul și calitatea finisajului imprimă sculpturilor un aer de puritate, de vibrație poetică, dând senzația desprinderii de teluric și înălțării într-un spațiu al deplinei libertăți. Pendulând între real și abstract, rămânând însă mai ales în zonele acestuia din urmă, Ioan Murariu-Neamț demonstrează că sculptura sa se situează la același nivel cu pictura practică, că exigenței și meticulozității ce-l caracterizează nu le face concesii. Discursul său plastic se conturează cu claritate, vorbind despre un spirit echilibrat, căutător în permanență a unor soluții plastice prin care să-și materializeze convingător mesajul pe care vrea să-l transmită iubitorilor de artă.

La aniversarea celor 80 de ani de viață, îi urăm artistului multă sănătate, inspirație, putere de muncă și în continuare să ne încante cu creația sa încă mulți ani înainte!

Ioan Murariu-Neamț

„Acordaj fin”, „Sânziene dansând” & „Concert”

S
U
M
A
R

ARHIVĂ FOTO

1. Ziua internațională a Copilului. Petrecere în Parc Aventura
2. Escape Land. Vizite promoționale la Parcul de Aventură Escapeland

CRONICĂ

3. Ondulări ancestrale - Octavian Mihalcea
7. Mireasa Pământului - Poezia - Mihaela Meravei
13. Versete a rebours - Florin Dochia
15. Temeriada* imaginată de Adrian Zăinescu - Vasile Leonte
27. Penelopa, de la Homer la... Năstase Marin - Ghiță Nazare

SERIAL

10. Cavalerii tiaglezi trec Buriconul - Ion Manea
17. Femeile în viața Galațiului (III). Fabuloasa „Regină a văzduhului”.
Elena Caragiani-Stoenescu - Gheorghe Felea

DOCUMENTE ISTORIC

23. Sacralitatea din lumea satului românesc. Troița - Dan Horgan
31. Fauna lumii pe bancnote și monede - Radu Moțoc

CREAȚIE LITERARĂ

4. Pleoape de Holocaust - Simona Trifu
36. Orașul din vale. Călătorii paralele III. Prima parte. A cincea zi.
Capitolul I. Maidanul de fete - Ioan Gh. Tofan

RĂFTULESCU

9. Mihai Eminescu. Progil psihic - Leonard Domnișoru
22. Dicționar de cultură generală. Ediție definitivă - Leonard Domnișoru,
Ed. Gr. T. Popa, U.M.F Iași, 2022
35. Hoinărind ascet prin Capricornia. Poeme din a doua senectute -
Valeriu Valegvi, Ed. EIKON
Dor, Doruleț... - Eugenia Bădilă Karp, Ed. E.Z.P

ARTĂ PLASTICĂ

40. Dicționar. Artiști plastici gălățeni (190) - Corneliu Stoica
42. Morphochroma. Ioan Murariu Neamț - 80 - Conerliu Stoica

Festivalul Iei la Dunarea de Jos

